

3 JAAR

maart 2017

Alles is gezondheid...

Alles is gezondheid...

Voorwoord

Inhoud

Betekenis symbolen:

- Pledge
- In de wijk
- In de zorg
- Op het werk
- Op school
- Gezondheidsbescherming

- 4 Een greep uit een jaar Alles is gezondheid...
- 8 Gezondheid op de werkvloer, een kijkje in twee branches
- 10 Zorg dichtbij
- 12 Gezondheid dichtbij
- 15 **Verslag** vierde conferentie Alles is gezondheid...
- 24 Regionale samenwerking versnelt de ontwikkelingen
- 28 Jong geleerd is oud gedaan
- 32 Met de energie van sport werken aan gezondheid
- 34 Minder laaggeletterdheid, meer gezondheid en arbeidsparticipatie
- 39 **De opbrengsten** van het Nationaal Programma Preventie en Alles is gezondheid...
- 40 ZonMw en Alles is gezondheid...
- 41 Alles is gezondheid... als platform voor een lerende aanpak van sociale vernieuwing voor gezondheid
- 44 NPP en de Voortgangsmonitor

In 2014 begonnen we met Alles is gezondheid... in de hoop dat bedrijven, gemeenten, zorgaanbieders, sportclubs en scholen zich wilden inzetten voor een gezonder en vitaler Nederland. U heeft massaal gehoor gegeven aan het appèl dat op u en uw organisatie werd gedaan. Het netwerk van Alles is gezondheid... telt inmiddels meer dan 2.000 partners die zich actief inzetten voor meer gezondheid, met activiteiten in meer dan 300 pledges. Wij willen u voor uw inzet enorm bedanken!

Samen heeft u daarmee een maatschappelijke beweging op gang gebracht. De volgende slag is dat we van de initiatieven die zich daarvoor lenen, het bereik en effect met elkaar vergroten.

Wij spreken de hoop uit dat Alles is gezondheid... als maatschappelijk netwerk in de volgende fase nog meer nieuwe partners vindt. Zodat de maatschappelijke beweging verder versterkt wordt. Van deelnemers van het eerste uur hopen we dat zij ook hun inzet in de volgende fase verlengen en extra activiteiten willen uitvoeren. Door nieuwe ambities te formuleren en die met nieuwe pledges zichtbaar maken.

De maatschappelijke beweging die moet leiden tot een gezonde omgeving waarin mensen wonen, leren, werken en zorgen en gezonder gedrag gemakkelijker maakt, is op stoom gekomen. Dat verankeren naar een nieuwe maatschappelijke norm waarin gezonder gedrag vanzelfsprekend is geworden: dat is de uitdaging in de volgende fase van Alles is gezondheid...!

Edith Schippers
minister
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Martin van Rijn
staatssecretaris
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Een greep uit een jaar Alles is gezondheid...

Het afgelopen jaar gaven verschillende partners een kijkje in de keuken. Belangstellenden uit het netwerk brachten een (belevings)bezoek aan organisaties die hun deuren open zetten. Dit leidde tot inspirerende inzichten. Ook werden er nieuwe netwerken en allianties gevormd door organisaties die zich samen richten op het slechten van barrières die de gezondheid van mensen beïnvloeden.

Gezondheid en gedrag

In 2016 startte Alles is gezondheid... met de belevingsbezoeken om daarmee de mogelijkheid te creëren van elkaar te leren. We willen niet alleen goede praktijken en initiatieven op de kaart zetten en verbinden, maar ook praktijkkennis delen. Door mensen die het dóen aan het woord te laten. En waar kan dit beter dan daar waar het gebeurt?

Bij stadslandbouwinitiatief Koningshof in Utrecht deden we inspiratie op als het gaat om gezonde verstedelijking. Een mooi voorbeeld hoe een stadslandbouwinitiatief een plek kan zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en alles kunnen leren over voedsel in theorie en in praktijk. Maar ook hoe dit mooie kansen biedt voor samenwerking met lokale partners waardoor er

een hechte groene gemeenschap kan ontstaan. In Nieuwegein leerden we hoe je met het begrip positieve gezondheid als uitgangspunt de eigen kracht van inwoners kunt versterken en hoe de samenwerking tussen een lokale supermarkt en een gezondheidscentrum tot meer gezondheid voor inwoners kan leiden.

Stichting Piëzo Zoetermeer liet zien hoe hun stapsgewijze methodiek ertoe leidt dat mensen die aan de kant staan toch weer mee kunnen doen. Het bezoek aan 'De Gezonde Basisschool van de Toekomst' in Landgraaf leidde tot meer kennis over de opzet en de mogelijkheden om het leefritme van en gezonde voeding voor kinderen te integreren in het schoolleven. Meer aandacht voor voeding en beweging op school heeft effect:

kinderen vragen hun ouders gezond te koken. De gemeente Haarlemmermeer deelde haar ervaring met besluitvorming rond de herinrichting van een stedelijk gebied op basis van een 'open proces'. Het proces rond Hoofddorp-Centraal heeft bewezen dat het bijdraagt aan sociale cohesie, begrip en verdraagzaamheid. Maar ook hoe dit leidt tot meer draagvlak voor veranderingen en commitment voor de gekozen oplossingen.

Kennis delen? Nodig ons uit!

Heeft u een mooi initiatief waar onze partners iets van kunnen opsteken? Laat het ons weten via info@gallesisgezondheid.nl. Uitgebreide verslagen van de belevingsbezoeken vindt u op Allesisgezondheid.nl.

Samen nieuwe kansen creëren.

Nieuwe netwerken en coalities

In 2016 ontstonden met hulp van Alles is gezondheid... een aantal nieuwe domeinoverstijgende coalities en allianties waarbinnen partners samen werken aan een gezonde leefomgeving en belemmeringen voor een gezond leven willen

opheffen. Ruim 40 vertegenwoordigers van ouderenbonden, bedrijfsleven, kennisinstellingen, sportorganisaties, zorgaanbieders en GGD'en stelden tijdens een startbijeenkomst een gezamenlijke agenda op voor het nieuwe netwerk 'Vitaler oud worden'. In kleiner verband gaan betrokken partijen na wat nodig is om de vitaliteit van mensen te behouden.

Minister Edith Schippers van het ministerie van VWS tekende samen met 19 partijen op 15 februari 2017 de Depressieideal. De partijen committeren zich om het Meerjarenprogramma Depressiepreventie uit te voeren dat minimaal vijf jaar duurt. Het doel is dat het aantal mensen met een depressie in 2030 met 30 procent is afgenomen. De partijen willen hoogrisicogroepen beter bereiken en effectiever doorverwijzen naar de juiste zorg. Zij gaan de samenwerking tussen verschillende zorgverleners verbeteren.

Samen nieuwe kansen creëren

In 2016 organiseerde Alles is gezondheid... een aantal bijeenkomsten om met betrokken partners nieuwe oplossingsrichtingen en samenwerkingsmogelijkheden te verkennen. Zo verkenden zorg- en welzijnsorganisaties tijdens het openbare werkoverleg van enkele regio's de kansen en randvoorwaarden voor [Vervolg op de volgende pagina >](#)

Informele bijeenkomsten waar partners elkaar ontmoeten.

lokale samenwerking. Door het openbaar karakter van het werkoverleg kregen geïnteresseerde partners de mogelijkheid nieuwe ideeën aan te dragen en kon worden gereflecteerd op de oplossingen die naar voren kwamen.

Met vertegenwoordigers van het actieprogramma 'Tel mee met taal' organiseerde Alles is gezondheid... de ronde tafelsessie 'Gezondheid in het groen'. Partijen uit de groene sector, vertegenwoordigers van Staatsbosbeheer, hoveniers, tuinbouw en loonbedrijf. Maar ook onderwijsinstellingen, werkgeversorganisaties en taalinstellingen, verkenden samen de noodzaak en oplossingsrichtingen om laaggeletterden de kans te geven hun taalachterstand weg te werken. Zodat ook de gezondheid en veiligheid van deze mensen wordt bevorderd.

Het café: inspiratie, verdieping, discussie en samenwerking

De 'café-bijeenkomsten' van Alles is gezondheid... zijn informele bijeenkomsten waar partners elkaar ontmoeten, van elkaar kunnen leren en waar zij zich samen in vraagstukken kunnen verdiepen en tot nieuwe samenwerkingsmogelijkheden komen. Tijdens het Breincafé 'Rust in je hoofd en zin in je werk' ging het om de vraag wat je tegen stress kunt doen en wat je als werkgever kunt doen om te

zorgen dat je werknemers weer zin in hun werk krijgen.

Zo vertelde filosoof en auteur Henk Steenhuis hoe voormalig Denker des Vaderlands René Gude humeurmanagement als functioneel wapen tegen werkstress zag. Ambassadeur van Alles is gezondheid... en hoogleraar klinische neuropsychologie Erik Scherder zette op heldere wijze uiteen hoe stress in ons brein werkt en gaf tips om beter met stress om te gaan.

De NS gaf inzicht in de aanpak voor conducteurs en machinisten en gaf daarmee een stem aan de praktijk. Deelnemers gaven na afloop op Twitter aan dat ze het programma interessant vonden en dat ze mooie inzichten hadden gekregen die ze in hun dagelijks werk kunnen gebruiken.

2016 was ook...

...het jaar waarin onze regionale aanpak met de komst van maar liefst drie nieuwe regionetwerken Twente Gezond, Zuid-Limburg en Gezond 010 verder vorm kreeg (lees meer op blz. 24).

Ook werd de tweede fase van ons programma ingeleid op de Alles is gezondheid...-conferentie in de Rijtuigenloods in Amersfoort (lees meer op blz. 15). De reis gaat verder. Leest u mee?

Gezondheid op de werkvloer, een kijkje in twee branches

Technische installatiebranche

Modewereld

Gezondheid is belangrijk voor je werk, maar werk is ook belangrijk voor je gezondheid. Gezondheid op de werkvloer is daarom een zaak van werknemers en werkgevers. Wat kun je als branche doen om medewerkers vitaal en gezond te houden? Twee verschillende branches, twee verschillende aanpakken: de technische installatiebranche (en detailhandel) en de modewereld.

Proeftuin Arbozorg Nieuwe Stijl

“Preventie is pure winst, dat vergeten de mensen wel eens,” stelt Bianca de Klerk, als hoofd Binnendienst vanuit UNETO-VNI Verzekeringen verbonden aan de Proeftuin Arbozorg Nieuwe Stijl.

In de Proeftuin Arbozorg Nieuwe Stijl brengen de organisaties Richting, TNO en Uneto-VNI preventie in de praktijk en zorgen zij met sectoraal georganiseerde zorg voor een betere duurzame inzetbaarheid van medewerkers in de technische installatiebranche en detailhandel. “Het innovatieve zit vooral in de branchegerichte en effectieve aanpak,” vertelt Bianca. Ook is er volgens Bianca veel aandacht voor preventie en de medewerkers zelf; zo maakt ook een preventief vitaliteitsonderzoek deel uit van de aanpak. Bedrijven kunnen op hun branche afgestemde verzekeringen en en andere dienstverlening inkopen tegen dezelfde of

zelfs lagere prijs. Zo betalen bedrijven niet te veel en alleen voor wat ze nodig hebben. De unieke aanpak van Richting zorgt dat een terug-naar-werktraject sneller kan worden ingezet. Bij Richting werken namelijk alle hulpverleners op dezelfde locatie. Richting biedt zo het hele traject van diagnose tot behandeling op maat op één locatie aan. Dit maakt de lijnen kort, waardoor afspraken veel sneller kunnen worden gemaakt en de verzuimperiode vaak korter is. Dit betekent een lagere schadelast voor verzekeraars en lagere premies voor werkgevers.

Doordat de behandellocaties in sportscholen en niet in klinische spreekkamers zijn, nodigt de omgeving ook uit tot actief gedrag. TNO meet de effectiviteit van de aanpak. De proeftuin startte begin 2015 en in april worden de eerste resultaten gepresenteerd. Bianca: “Wij horen veel positieve geluiden over het preventief vitaliteitsonderzoek,

onderdeel van deze aanpak. In een gesprek van drie kwartier komen aspecten aan de orde als werkdruk, waardering, een prettige werksfeer, invloed kunnen uitoefenen en kansen om jezelf te kunnen ontwikkelen. Ongelofelijk wat dit doet. Alleen al dat mensen zich gehoord en gezien voelen, zorgt dat ze met meer plezier werken.”

Modewereld slaat handen ineen voor gezonde carrière modellen

De discussie over ongezond dunne modellen haalt regelmatig de media. In 2016 ondertekenden 20 partijen uit de modewereld een pledge voor Alles is gezondheid... om de gezondheid van modellen te beschermen. Alle aangesloten partijen willen zorgen voor transparantie, goed opdrachtgeverschap en een verantwoorde werkwijze, maar ook voor een goede fysieke en mentale begeleiding van de modellen.

Een ketenbrede aanpak is daarbij het uitgangspunt. De pledgeondertekenaars zijn een afspiegeling van de sector in brede zin: bekende modellenbureaus, ontwerpers, organisaties uit de confectie-industrie en mediabladen, maar ook een castingdirecteur en een stylist. En de twee toonaangevende bladen Nouveau en Elle.

Commitment van en bij de betrokken organisaties zelf is belangrijk. De Fashion

Council NL en enkele pledgepartners dragen als ambassadeur uit dat gezondheid essentieel is voor de uitoefening van het modellenvak, dat een gezonde werkomgeving en goede werkomstandigheden belangrijk zijn en dat het goed is om te signaleren als er ongezonde of ongewenste situaties bestaan. Stress en druk tot presteren kunnen ook voortkomen uit onrealistische verwachtingen bij zowel ouders als jonge modellen. Daarom is goede informatie belangrijk. En eigenlijk geldt dat in elke werkomgeving.

Online platform

Er wordt daarom gewerkt aan een online platform als meld- en informatiepunt. Mogelijke misstanden kunnen worden gemeld en vragen kunnen worden gesteld. Op dit online platform komt onder andere informatie over een gezonde leefstijl voor modellen, financiële en juridische aspecten en andere praktische adviezen. Zo wordt een transparante werkomgeving gecreëerd. Fashion Council NL zet zich in voor de verdere uitwerking van de pledge en fungeert als onafhankelijke autoriteit met expertise. Zo gaat de branche ervoor zorgen dat modellen gezond de catwalk oplopen en bijdragen aan een reële beeldvorming in de media. In een branche die erkent dat gezondheid essentieel is voor de uitoefening van het modellenvak.

Zorg dichtbij

De decentralisatie leidde tot verschuivingen in de zorg. Het takenpakket van gemeenten werd uitgebreid en er wordt meer verwacht van burgers zelf. Twee organisaties helpen gemeenten en burgers met het vinden van hun nieuwe rol. Groninger Dorpen helpt zorginitiatieven op weg en verbindt kennis en ervaring binnen deze dorpen. Reos verbindt de zorg en het sociaal domein, zodat zorgprofessionals optimaal hun werk kunnen doen.

Groninger Dorpen bevordert leefbaarheid
Groninger Dorpen vertegenwoordigt ruim 250 dorpsorganisaties. Voorzitter Rudi Slager: "Er is de laatste jaren op zorggebied veel weggevallen. Veel dorpsbewoners wilden zelf een zorginitiatief opzetten, maar wisten niet waar ze moesten beginnen. Groninger Dorpen helpt hen op weg om zorginitiatieven te ontwikkelen. Wij nemen het niet over, maar leggen de juiste verbindingen en zoeken de juiste personen daarbij. Zo geven we samen zo goed mogelijk invulling aan hun zorginitiatieven en brengen wij dorpsbewoners die in dezelfde situatie zitten met elkaar in contact."

In verschillende dorpen zijn met hulp van Groninger Dorpen 'Verzoamelstee' opgezet. Dit zijn zelfstandige en laagdrempelige ontmoetingsplekken voor oudere dorps-

bewoners die als doel hebben de zelfredzaamheid te vergroten. Rudi: "In deze Verzoamelstee wordt computergebruik ondersteund, maar ook worden informatieve ochtenden rond maatschappelijke thema's en ontmoetingsactiviteiten georganiseerd." Daarnaast behartigt Groninger Dorpen de belangen richting overheden en instellingen. Zo kunnen dorpshuizen samen met Groninger Dorpen een Wmo-scan (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) uitvoeren. Deze biedt een overzicht van verbeterpunten en nieuwe kansen voor dorpen op het gebied van de Wmo. In de methodiek 'ZorgSaamDorp' begeleidt Groninger Dorpen dorpen verder in het proces na de scan. Ook organiseert Groninger Dorpen excursies langs goede voorbeelden en bijeenkomsten waarbij zorgzame dorpen elkaar kunnen inspireren.

"Met de kracht van deze dorpsbewoners willen wij komen tot goede zorg voor de hele regio," besluit Slager. "Daar maken wij ons samen met 'onze' dorpen sterk voor."

Reos verbindt sociaal domein en zorg op regionaal niveau

Het motto van regionaal adviesbureau Reos is 'goede zorg is goed georganiseerde en samenhangende zorg.' "Vaak kijken organisaties vanuit hun eigen perspectief tegen de vraagstukken in de zorg aan," licht directeur-bestuurder Marie-Fleur Lobry van Reos toe. "Dit lost complexere problemen niet op. Gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen, vraagt om gezamenlijk eigenaarschap. Dan moeten zorg en sociaal domein elkaar makkelijk kunnen vinden, net als de diverse professionals binnen de zorg. Kunnen en willen samenwerken wordt cruciaal om de zorg in samenhang en doelmatig te kunnen blijven organiseren. Reos verbindt zorgorganisaties met andere partners om dit te bereiken."

Onder begeleiding van Reos zijn in zes JOGG-gemeenten (Leiden, Katwijk, Alphen aan den Rijn, Haarlemmermeer, Aalsmeer en Uithoorn) zorgverleners en gemeenten gestart met het maken van werkafspraken: wie levert welke zorg en waar? Reos werkt hierbij samen met de jeugdgezondheidszorg, gemeenten en welzijnsorganisaties om zo

gezamenlijk effectief de juiste zorg te kunnen bieden. In elke gemeente is onder andere een helder verwijsschema gemaakt met de Reos-adviseur als procesbegeleider. Een ander voorbeeld van een succesvolle samenwerking tussen zorg, welzijn en gemeente is Welzijn op Recept. "In meerdere

Gezamenlijke verantwoordelijkheid en eigenaarschap.

wijken in Leiden, maar ook in Noordwijk, Warmond, Hoofddorp, Alphen aan den Rijn en Zoeterwoude verwijzen huisartsen mensen met psychosociale klachten door naar een welzijnscoach," vertelt Marie-Fleur Lobry. Die zoekt samen met hen naar een activiteit die hen helpt om hun eigen kracht weer aan te boren. Reos adviseert gemeenten die met deze methode willen starten en helpt ze met de implementatie.

Marie-Fleur: "Reos verbindt bestuurders binnen de zorg en het sociaal domein. Zo stellen wij zorgprofessionals in staat om optimaal hun werk voor patiënten te kunnen doen."

Gezondheid dichtbij

Hoe zorg je ervoor dat de gezonde keuze makkelijker wordt? De Nieuwegeinse projectgroep Gezondheid met een Plus doet dat op een unieke locatie: in de plaatselijke supermarkt. En online platform Thuisafgehaald brengt gezonde maaltijden bij mensen thuis.

Gezondheid met een Plus

De cijfers liegen er niet om. 75% van de volwassen Nieuwegeinse voldoet niet aan de beweegnorm en veel inwoners kampen met overgewicht en/of psychische klachten. Supermarkteigenaar Christ van Loon, directeur Jan Joost Meijs van Gezondheidscentrum De Roerdomp en huisarts Erik Asbreuk gaan in de projectgroep Gezondheid met een Plus in de gemeente Nieuwegein deze trend tegen en wel op een unieke manier. Namelijk door mensen tot gezonde keuzes te stimuleren daar waar ze die maken: in de schappen van de supermarkt.

Het idee is eenvoudig. Met een 'Gezondheid met een Plus klantenkaart' krijgen patiënten van de gezondheidscentra Roerdomp en Eerstelijns Medisch Centrum Nieuwegein op leuke manieren en via verschillende kanalen voedingsvoorlichting, kunnen ze deelnemen aan gezonde kookworkshops en krijgen ze korting op gezonde producten in de super-

markt. "Het geeft ons als gezondheidscentra de kans om keuzes te beïnvloeden daar waar het ook daadwerkelijk invloed heeft," vertelt Jan Joost. Volgens huisarts Erik is gezonde keuzes maken voor veel mensen moeilijk. "Mensen weten heus wel dat sigaretten slecht zijn en groenten gezond. In dit project willen we iets doen om gezonde keuzes makkelijker en aantrekkelijker te maken."

De eerste pilot startte in de zomer van 2016 en duurt een jaar. Jan Joost besluit: "Het is voor het eerst dat private en publieke partijen op het gebied van gezondheid in Nieuwegein zo nauw samenwerken. Daarom houden we het bewust klein. Voor ons is het ook spannend, we willen eerst kijken wat wel en niet werkt."

Ook de gemeente is enthousiast over het project. Wethouder Hans Adriani van de gemeente Nieuwegein: "Als gemeente willen wij mensen helpen om zelf aan hun gezondheid te werken.

Dit project is hier een mooi voorbeeld van en daarom willen wij als gemeente dit project graag ondersteunen."

Thuisafgehaald

In 2012 richtte Marieke Hart Thuisafgehaald.nl op, een online platform waar mensen eten kunnen bestellen bij thuishokkers uit hun eigen buurt. Haar initiatief won verschillende prijzen, waaronder de HeldCareprijs 2016. Sinds drie jaar matcht Thuisafgehaald thuishokkers aan mensen die door omstandigheden niet meer in staat zijn om een gezonde maaltijd voor zichzelf te koken. Bijvoorbeeld ouderen of mensen met een beperking.

"Een à twee keer komt de thuishokker bij deze mensen thuis om een maaltijd af te geven," vertelt Marieke. "Onze thuishokkers maken een praatje met de mensen en houden rekening met hun wensen. Zo ontstaat een sociale infrastructuur en wat is er nu leuker dan iemand die jou persoonlijk een maaltijd komt brengen?" Met resultaat: bijna 700 matches verder stelt 91% van de kwetsbare afhalers dat hun levenskwaliteit is verbeterd en zegt 70% gezonder te eten.

"Mooi natuurlijk," stelt Marieke, "maar niet alleen de klanten van Thuisafgehaald hebben er baat bij. Ook onze thuishokkers geven aan het fijn te vinden om iets voor een ander te

kunnen doen. Zo dragen zij bij aan de maatschappij, ook als ze vanwege allerlei omstandigheden werkloos thuis zitten."

Thuisafgehaald werkt als partner samen met tientallen gemeenten en organisaties. "Wij bieden gemeenten en organisaties onze infrastructuur en community aan om zo kwetsbare mensen en hun buurtgenoten te verbinden, ontzorgen en te activeren," aldus Marieke. "Samen bereik je zoveel meer. Ons doel voor 2020 is door te groeien naar 100.000 ontmoetingen per jaar. De aansluiting bij Alles is gezondheid... biedt een mooie kans ons netwerk te vergroten."

Wat de succesformule van Thuisafgehaald is? "Ons positieve appèl," denkt Marieke. "Wij hebben het niet over gezondheid, maar stellen dat het leuk is om elkaar te ontmoeten en voor elkaar te zorgen. Het resultaat is wel dat 70% van alle kwetsbare mensen die Thuisafgehaald zo bereikt, gezonder eet!"

Gezonde keuzes stimuleren.

We vieren niet het slot van fase 1,
maar het begin van fase 2.

Alles is gezondheid... conferentie 2017

De vierde Alles is gezondheid...-conferentie vond plaats op woensdag 15 februari 2017 in de Rijtuigenloods in Amersfoort. Een inspirerende dag, met interessante sprekers, boeiende inspiratiesessies en muziek. Minister Edith Schippers van VWS: "Het enthousiasme en de energie van Alles is gezondheid... vasthouden en verankeren, daar gaat het om. Met alle partners werken om een blijvende beweging te kunnen maken." Staatssecretaris Martin van Rijn zei daarover: "We vieren niet het slot van fase 1, maar het begin van fase 2!"

In de hal van de Rijtuigenloods in Amersfoort heerste een en al bedrijvigheid. Bij de balies stonden bezoekers in de rij voor treinkaartjes voor de inspiratiesessies en trof men in de regiowagens de nodige voorbereidingen. De granny's van de Granny HipHop Crew (met een granny van maar liefst 91 jaar!) traptten de bijeenkomst swingend en energiek af onder begeleiding van partner Sportief Plan.

Een beweging op gang

Op het podium in de grote zaal vertelden onderzoekers Matthijs van den Berg (RIVM), Dirk Ruwaard (Universiteit Maastricht) en Marleen Bekker (Radboud Universiteit) over de opbrengsten en resultaten van drie jaar Alles is gezondheid... Matthijs van den Berg

die het effect van het Nationaal Programma Preventie (NPP) onderzocht, concludeerde dat de inspanningen van partijen die werken aan het NPP, resulteren in concrete resultaten. Over Alles is gezondheid..., onderdeel van het NPP, concludeerde hij dat de monitor aantoont dat partners serieus samenwerken om de uitvoering van hun pledges te realiseren. Maar ook groeit het aantal pledges nog steeds. Met in 2016 45 pledges erbij is de eindstand 309. "Die groei is mooi, maar vooral mooi is dat partners steeds meer domeinoverstijgende verbindingen leggen in pledges," stelde Matthijs. "Steeds meer partners werken samen bij het uitvoeren van een of meer activiteiten van pledges." De wetenschapper onderzocht ook

Faciliteren van het oplossend vermogen van mensen.

het bereik van pledges. “Meer dan 50% van de partners schatte het bereik op meer dan 1000 mensen en 25% van de partners zelfs op meer dan 10.000 mensen.”

“Alles is gezondheid... heeft een beweging op gang gebracht,” constateerde Marleen Bekker. “Voorheen was het vooral de taak van de overheid om de regie te voeren; het veld was daarbij de uitvoerende partij. Binnen dit programma voeren de partners de regie over hun eigen activiteiten en faciliteert de overheid om de doelen uit het NPP te realiseren. Dat is een wezenlijke verandering.” Ook geeft Alles is gezondheid... volgens de onderzoekster een mooi overzicht aan initiatieven op gezondheidsgebied. “Bestaande initiatieven, initiatieven die een extra impuls hebben gekregen door Alles is gezondheid... én nieuwe initiatieven. Bewegingen als Alles

is gezondheid... hebben vijf tot tien jaar nodig om blijvend effect te sorteren.” Voor meer informatie over de resultaten van het NPP tot nu toe, zie blz. 44 en verder.

Terug naar de bedoeling

Wouter Hart van Verdraaide Organisaties hield een inspirerend verhaal waarin hij betoogde dat organisaties meer ‘terug naar de bedoeling’ moeten. Weg uit de ketenen van het systeemdenken met liefde ergens voor staan, dat is volgens hem de weg naar antwoorden op de huidige maatschappelijke uitdagingen.

“Nu werken organisaties teveel vanuit systemen,” stelde Wouter. “Hierdoor verdwijnt de echte bedoeling naar de achtergrond.” Als voorbeeld toonde hij een filmpje van een dove medewerker die toch moet

werken met gehoorbescherming, ook al is hij stokdoof. “We zitten gevangen in onze systemen en daar gaat zoveel tijd en geld in zitten. Systemen geven veiligheid en houvast. Maar nu zie je dat we vooral sturen op, en praten over deze systemen. Zonder te bedenken of het bestaande systeem nog wel het antwoord biedt op de problemen in de steeds veranderende samenleving. Want iemand die stokdoof is, heeft geen gehoorbescherming nodig. Net zoals de bestaande systemen niet de problemen in de samenleving oplossen. We moeten meer uitgaan van het zelfoplossend vermogen van de mensen. Dat is er namelijk. Dit betekent ook dat organisaties zich minder moeten richten op oplossingen en meer op het faciliteren van het oplossend vermogen van mensen.” Na een mooie allegorie met het stripverhaal Asterix en Obelix eindigde Wouter met het

advies om een voorbeeld te nemen aan deze stripfiguren, die niet tegen iets vechten, maar met liefde voor iets gaan staan. Hij besloot: “Laat je net als hen niet uit het veld slaan, want wezenlijk veranderen, kost tijd.”

Het begin van fase 2

Staatssecretaris Martin van Rijn van het ministerie van VWS keek terug en vooruit naar de opbrengsten van het NPP, waar Alles is gezondheid... onderdeel van is. “De monitor laat mooie getallen zien: van 3000 taalvrijwilligers naar bijna 38.000 taalvrijwilligers en van 75 naar 116 JOGG-gemeenten. Maar nog mooier vind ik de diversiteit aan mensen en organisaties binnen de pledges. Bij het Leger des Heils denk je misschien niet meteen aan sport- en beweegprogramma’s voor kwetsbare mensen, maar ze doen het wel. En als je aan

Juist nu moeten we doorpakken.

de Eredivisie denkt, denk je niet meteen aan laaggeletterdheid, maar met hun project 'Scoor een boek!' werken zij wel aan het vergroten van de taalvaardigheid van laaggeletterden. Al deze niet voor de hand liggende verbindingen maken Alles is gezondheid... tot een succes."

"Alle mensen in deze zaal hebben samen iets fantastisch voor elkaar gekregen en daarom willen we onze steun aan het programma graag voortzetten," vervolgde de staatssecretaris. "Juist nu moeten we doorpakken. Laten we doorgaan met hernieuwde inzet en laten we zichtbaar maken dat we met lessen uit dit programma samen de beweging groter maken. Een beweging van onderop die leidt tot anders denken over zorg en preventie. Met andere woorden: we vieren niet het slot van fase 1, maar het begin van fase 2!"

Innovatief werken aan meer gezondheid

Dan is het tijd op het podium voor het panelinterview met bestuurders Peter Bennemeer (Ziekenhuis Bernhoven), Andrew Simons (Movare) en Fleur Imming (gemeente Amersfoort). Ziekenhuisdirecteur Peter Bennemeer vertelde over de unieke aanpak van zijn ziekenhuis in Uden: met minder zorg naar betere zorg. Andrew Simons hield een inspirerend verhaal over het project De Gezonde Basisschool van de Toekomst. In dit project wordt aan basisschoolleerlingen een

aan hun bioritme aangepast lesprogramma aangeboden met daarin aandacht voor gezonde voeding, beweging en gezondheid. Fleur Imming van de gemeente Amersfoort vertelde hoe zij werkt aan ontschotting. Door burgers actief te vragen om ideeën bij het maken van het gezondheidsbeleid van Amersfoort. Maar ook het betrekken van andere partijen bij de aanpak van gezondheidsverschillen is volgens haar ook essentieel. Want een bredere kijk is nodig. Zo blokkeert het hebben van schulden de weg naar een gezonder leven. Omgekeerd kunnen cultuur en bewegen juist bijdragen aan een betere gezondheid.

Inspireren en leren

In de diverse inspiratiesessies gingen deelnemers aan de slag met allerlei thema's. In de inspiratiesessie 'Help hoe bouw ik een netwerk' vertelden Daphne Pas van Alles is gezondheid... en onderzoeker Marleen Bekker hoe netwerkvorming essentieel is als je duurzaam wilt veranderen. "Wij denken aan snel te bereiken gezondheidseffecten," vertelt Marleen. "Maar netwerkvorming is een essentiële stap om dit doel te bereiken." "Door samenwerking te zoeken met unusual suspects kun je als netwerk komen tot andere oplossingen," vult Daphne aan. "Zoals in het project Granny's Finest waar heel verschillende partijen samenwerken: breiende oma's en jonge ontwerpers."

In de middag vertelden Julie Vroom van Gezond In en Karin Bos van het ministerie van VWS in de inspiratiesessie 'Gemeenten en zorgverzekeraars op hetzelfde spoor' over de Preventiecoalitieregeling. Hiermee geeft het ministerie van VWS een impuls aan de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars die aan de slag gaan om risicogroepen gezond(er) te houden en gezondheidsverschillen te verkleinen. Samen verkenden deelnemers de kansen van deze nieuwe regeling voor gemeenten, zorgverzekeraars en andere lokale partijen.

Thomas Plochg van de NPHF Federatie voor Gezondheid legde uit hoe je geld kunt verdienen aan gezondheid door te focussen op vitaliteit in plaats van op ziektes. Kracht in NL legde uit hoe partners zich kunnen verbinden aan de MAEX-index om via de

kracht van onderop te komen tot een gezonder en vitaler Nederland. En in de inspiratiesessie Gezondheid in de mode gingen medewerkers van Fashion Council in op de ketenbrede aanpak van de pledgeondertekenaars van Health & Fashion. In deze aanpak gaat het om het realiseren van een gezonde leef- en werkomgeving voor de vaak heel jonge modellen in de modebranche.

Op de beursvloer en in de regiowagons

Intussen beleefden deelnemers in de regiowagons hun eigen avonturen. In de regiowagon van het Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) werden druk smoothies bij elkaar gefietst en speelden deelnemers het spel Garfield vs. Hot Dog, een spel waarmee kinderen (én volwassenen) een gezonde leefstijl kunnen ontwikkelen. Bezoekers van de regiowagon

“

Een uitdaging voor de nieuwe generatie ontwerpers.

van het Care Innovation Center West-Brabant maakten kennis met de nieuwe zorginnovaties van het Huis van Morgen. In de regiowagons van Twente Gezond, Gezond 010 en Zeeland werden deelnemers meegenomen in de laatste ontwikkelingen en nieuwe projecten van de regio's.

Op de beursvloer maakten bezoekers en aanbieders mooie plannen voor de toekomst. Gezond in... vertelde bezoekers alles over het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen in achterstandswijken. Medewerkers van VWS beantwoordden vragen over de Preventiecoalitieregeling, die tot meer samenwerking tussen gemeentes en zorgverzekeraars op het gebied van preventie moet leiden. En ZonMw ging in gesprek met mensen die goede ideeën over nudgen hebben.

Singing in the (b)rain

In de zaal is het tijd voor muziek. Professor klinische neuropsychologie Erik Scherder vertelde wat muziek doet met onze hersenen. Met mooie fragmenten van bekende componisten als Rachmaninov en Mozart én scans van hersenen toonde hij aan dat mensen minder stress ervaren en zich door muziek echt beter gaan voelen. Met aansprekende voorbeelden. Zoals Alzheimer-patiënten bij wie veel hersenfuncties zijn weggefallen, maar gelukkig

niet die functies waarmee ze plezier aan muziek kunnen beleven. En hoe dat hen helpt om herinneringen op te halen en te communiceren. Maar ook hoe muziek op school kinderen kan activeren en de gezonde ontwikkeling van kinderen bevordert.

Doe mee aan prijsvraag Who Cares

Rijksbouwmeester Floris Alkemade hield een interessante lezing over de samenhang tussen gezondheidszorg en stedenbouw door de afgelopen decennia heen. Van de singels die werden aangelegd als gezondheidsmaatregel om cholera te stoppen, de nieuwe Woningwet als direct antwoord op de verkrottende binnensteden tot de naoorlogse stedenbouw met groots opgebouwde woonwijken als de Bijlmer als reactie op de woningnood. Volgens Floris vormt de huidige woningbouw niet meer het antwoord op de hedendaagse ontwikkelingen. Zoals de digitalisering, steeds langer thuiswonende ouderen, minder grote gezinnen, meer alleenstaanden en meer eenzaamheid, het verdwijnen van de verzorgingsstaat en groter wordende gezondheidsverschillen tussen mensen. "Dit vormt een uitdaging voor de nieuwe generatie ontwerpers," stelde Floris. "Denken we daar nu niet over na, dan missen we heel veel kwaliteit voor heel veel levens van heel veel mensen. De vorige generatie hield zich bezig met het uitbreiden van steden, wij moeten ons

richten op het transformeren van dat wat er is."

In zijn prijsvraag WHO CARES riep Floris daarom iedereen op om transformatievoorstellen te bedenken die bijdragen aan de grote structuurverandering van de zorg. "Ik hoop op zichtbare nieuwe inzichten en oplossingen voor zorg en wonen en de inrichting van openbare ruimte," besloot Floris. "Ik kijk uit naar jullie ontwerp- en verbeeldingskracht!" Doe ook mee en meld je aan op prijsvraagwhocares.nl.

Blue Zone in de noordelijke regio en in Zeeland

Daarna was de beurt aan Barry Popma, kwartiermaker bij de Vitale Revolutie in Zeeland en Daan Bultje, directeur van het Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN). Beide regio's werken eraan om van hun regio een Blue Zone te maken, een plek waar mensen langer en gezonder leven dan elders in de wereld. Barry en Daan vertelden hoe zij partners bijeenbrengen en nieuwe producten, diensten en concepten ontwikkelen die bijdragen aan preventie, het herstelproces, betere gezondheidszorg en zelfmanagement. "Met de eigen kracht van de regio als uitgangspunt," stelde Barry. Daan vulde aan: "Als HANNN maken wij ook gebruik van de MAEX-index van Kracht in NL, om zoveel

mogelijk regionale initiatieven ook landelijk op de kaart te zetten. Zo kunnen het noorden en zuiden elkaar vinden en van heel Nederland een Blue Zone maken."

Drie nieuwe regionetwerken

Dagvoorzitter Marianne van den Anker riep vervolgens de vertegenwoordigers van de drie nieuwe regionetwerken op het podium: Bert Oudenaarden van Twente Gezond, Marleen van Rijnsbergen van Zuid-Limburg en Elly van Kooten van Gezond 010. Marleen van Rijnsbergen en Elly van Kooten vertelden hoe er in de regio's Rotterdam en Zuid-Limburg echt een urgentie is om aan de gezondheid van de inwoners te werken, omdat beide regio's gemiddeld gezien ongezond zijn in vergelijking met andere Nederlandse regio's.

Beide regio's kiezen voor een brede aanpak, waarin zij onderwijs, universiteiten, ondernemers en de voedingsindustrie betrekken. Twente Gezond kiest voor positieve gezondheid als vertrekpunt. Succesfactoren zijn volgens Bert van Oudenaarden hun brede netwerk dat uitgaat van de innovatiekracht van deelnemende organisaties en de verhalen van mensen zelf. Marleen van Rijnsbergen nodigde de andere regionetwerken van Alles is gezondheid... uit om bijeen te komen in Zuid-Limburg om de ervaringen met elkaar te delen en van elkaar te leren.

Het is zo mooi om de energie van ruim 2.000 organisaties en betrokken mensen te zien.

Vorbij de rage

Minister Edith Schippers vertelde hoe heel Nederland vorig jaar bevangen was door de Pokémonrage en dat zij zelf als kind ook maar niet kon stoppen met elastieken. "Ook aan Alles is gezondheid... doen zoveel organisaties en mensen mee," stelde de minister. "Het is zo mooi om de energie van die ruim 2.000 organisaties en betrokken mensen te zien die het programma gezamenlijk dragen.

Rages kunnen in één keer afgelopen zijn. Bij Alles is gezondheid... willen we dit enthousiasme en deze energie vasthouden en verankeren en de slagkracht van deze initiatieven versterken. Maar dan moeten we elkaar wel weten te vinden en dan moeten partners weten wat er in hun omgeving gebeurt en welke initiatieven er zijn.

Op het nieuwe onderdeel 'Gezondheid op de kaart' op de website van Alles is gezondheid... zijn alle partnerorganisaties van Alles is gezondheid... vertegenwoordigd. Je ziet waar partners zitten en wat ze kunnen doen. Zo kun je elkaar vinden, krachten bundelen en ervaringen delen. Op deze manier kunnen we de energie van Alles is gezondheid... echt vasthouden, de rage voorbij. Neem dus vooral een kijkje op de website van Alles is gezondheid..."

Maar ook zijn er volgens de minister tal van mooie initiatieven in de wijk die onze professionele kracht kunnen gebruiken, initiatieven van de mensen zelf. "Deze maatschappelijke, soms heel kleine initiatieven, kunnen heel goed een steuntje in de rug gebruiken," betoogt ze. "Van jullie netwerk, jullie expertise en ervaring. Samen kunnen burgers en organisaties het verschil maken. Daarom roep ik iedereen op: versterk een maatschappelijk initiatief en maak die beweging: doe mee aan de jaarlijkse competitie Make the move van Alles is gezondheid..."

Minister Schippers besloot te zeggen dat ze vorig jaar, op de vorige Alles is gezondheid...conferentie, ocriep om meer werk te maken van depressie en om het verschil te maken om depressie terug te dringen. Op het podium waren vertegenwoordigers van 19 organisaties aanwezig om de Depressedeal te ondertekenen. Zij committeren zich aan het Meerjarenprogramma Depressiepreventie met als doel een forse afname van het aantal mensen met een depressie: in 2030 met 30 procent.

Samen voortbewegen

"Thuis na een mooie dag Alles is gezondheid..., heel veel interessante mensen ontmoet," tweette een deelnemer. "Mooi om te zien hoe het programma verder gaat," tweette een andere deelnemer.

De energie van Alles is gezondheid... vasthouden.

Regionale samenwerking versnelt de ontwikkelingen

“
Versnellen en veranderen.”

Elke regio kent specifieke gezondheidsproblemen. Door de vorming van regionetwerken brengt Alles is gezondheid... nieuwe verbindingen tussen organisaties tot stand, met soms verrassende combinaties van partijen. Met als doel versnelling en verandering in de aanpak van, aan gezondheid gerelateerde, vraagstukken.

Het geleerde delen we met andere regio's. Zo zorgt de regionale aanpak ervoor dat er veranderingen worden gerealiseerd en dat iedereen gebruik kan maken van de opgedane kennis en ervaring. De regionale netwerkvorming binnen Alles is gezondheid... stond niet stil het afgelopen jaar. Zo waren er allerlei ontwikkelingen binnen de bestaande netwerken Healthy Ageing Network Northern Netherlands en het Care Innovation Centre West-Brabant. Ook sloten drie nieuwe regionetwerken zich aan bij ons programma: Zuid-Limburg, Twente Gezond en Gezond 010. De regionale aanpak krijgt steeds meer vorm. Een rondje langs deze regionetwerken.

Care Innovation Centre West-Brabant (CIC)
Het Care Innovation Centre West-Brabant (CIC) verbond zich in 2015 als eerste regionetwerk aan Alles is gezondheid... Als regionetwerk wil het CIC met haar partners de kwaliteit van leven en redzaamheid van mensen positief beïnvloeden en anderzijds de zorgkosten beperken. Dit doet

het CIC door gebruikers, zorg gerelateerde partijen, onderwijs en het bedrijfsleven met elkaar te verbinden. Gezamenlijk maken zij zorginnovaties en -initiatieven voor een breed publiek toegankelijk. Zo ging in 2016 de Zorginnovatiewinkel van het Huis van Morgen on tour door Nederland. Daarmee wilde het CIC burgers, zorgverleners, sociale wijkteams en beleidsmakers bewust maken van de vele nieuwe mogelijkheden van zorginnovatie. Ook op Europees niveau ging het CIC de verbinding aan: het CIC verbond zich als proeftuin aan het Europese project Cross Care. Dit project draagt bij aan de ontwikkeling en implementatie van zorginnovaties.

Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN)
De ambitie van het Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) is om samen met bedrijven, zorginstellingen, overheden en andere organisaties de noordelijke regio uit te laten groeien tot een gebied waarin mensen gezond en gelukkig oud kunnen

worden. Als regionetwerk werft het HANNN nieuwe partijen in Noord-Nederland die zich willen committeren aan de doelstellingen van Alles is gezondheid... En zorgt daarmee voor verbinding van het landelijke met het regionale om een extra impuls te geven aan de beweging die leidt tot een gezonder Nederland. Maar ook brengt het HANNN organisaties bij elkaar die in het noorden bij willen dragen aan een gezonde omgeving en een gezonde beweging op gang willen brengen. En met succes. Zo benoemde in 2016 de Europese Commissie de regio Noord-Nederland opnieuw tot Europese koploper op haar ranglijst van voorbeeldregio's op het gebied van Healthy and Active Ageing.

Een van de activiteiten om een gezonde beweging samen met partners op gang te brengen, was de voorbereiding op de Healthy Ageing Tour, een wielervedstrijd die het HANNN in 2017 organiseert. In de aanloop naar deze tour trok de Healthy Ageing Tourkaravaan langs de verschillende startplaatsen om zo een impuls te geven aan de gezondheid van alle generaties. "De tour biedt voor het HANNN een geweldige kapstok om een gezonde beweging op gang brengen van burgers, organisaties, bedrijven en overheden," aldus directeur Daan Bultje.

Drie nieuwe regionetwerken

Maar liefst drie nieuwe netwerken sloten zich bij Alles is gezondheid... aan: Zuid-Limburg, Twente Gezond en Gezond 010.

Zuid-Limburg

“Geen project, maar een beweging.” Met deze woorden werd tijdens een werkbezoek van minister Schippers (VWS) het regionetwerk Zuid-Limburg gelanceerd. Doel is om met concrete lokale projecten te werken aan het oplossen van lokale vraagstukken om zo via drie routes de gezondheid van haar inwoners te verbeteren. In de route naar een gezonde wijkzorg stellen gemeente en zorgverzekeraar in hun samenwerking de middelen voor het ontwikkelen van gezonde wijken in Maastricht beschikbaar. De route naar de gezonde

basisschool van de toekomst loopt via een grootschalige interventiestudie. Deze onderzoekt of kinderen die op de basisschool een gestructureerd dagritme krijgen aangeboden met een gezonde lunch, voldoende onderwijstijd en aandacht voor gezonde voeding en beweging een betere fysieke, emotionele en intellectuele groei doormaken (zie ook het artikel op blz. 28). Het regionale Mobility & Talent Centre onderzoekt in de route naar een vitale arbeidsmarkt hoe mensen aan de zijlijn weer aan werk kunnen komen en welke rol positieve gezondheid daarin kan spelen.

Twente Gezond

De partners (op dit moment 34) van Twente Gezond willen in de regio Twente met positieve gezondheid als vertrekpunt een beweging op gang brengen die mensen en organisaties inspireert en ondersteunt om aan hun gezondheid te werken. Dit draagt bij aan een gezonder en vitaler Twente, waarin iedereen naar vermogen kan meedoen. Dit doet Twente Gezond door bestaande initiatieven te versterken, coalities te vormen en goede initiatieven en praktijkvoorbeelden in haar netwerk te delen. Een mooi voorbeeld van zo'n coalitie is het project 'De Gezonde Toekomst Dichterbij' in Hengelo. Hierin werkt de gemeente Hengelo samen met Twente Gezond-partner Wijkkracht en woningbouworganisatie Welbions om met een buurtgerichte aanpak in een aantal Hengelose wijken de zelfredzaamheid van 50 kwetsbare gezinnen te vergroten. Het project wordt gefinancierd vanuit een subsidieprogramma van Fonds Nuts Ohra.

met een samenhangende aanpak.

In Gezond 010 bundelen bedrijven, onderwijsorganisaties, zorg- en welzijnsorganisaties en gemeente hun krachten. Gezond 010 streeft naar slimme kruisbestuivingen tussen partners die elkaar niet zo snel zouden opzoeken, maar bij wie samenwerking wel tot verrassende resultaten kan leiden. Zo wil Gezond 010 een duurzame beweging maken om meer gezondheid te realiseren voor de regio Rotterdam.

Als eerste gaat Gezond 010 in Rotterdam op gezond gewicht overgewicht aanpakken. Met het stimuleren van bewegen, gezonde voeding en kennis over gezond gedrag op dezelfde locatie. Denk bijvoorbeeld aan voetbal-clinics door bekende voetballers in de buurt van de ingang van een supermarkt: kinderen volgen de clinic en ouders gaan boodschappen doen. Waar een andere partner tegelijkertijd gezonde hapjes levert en studenten van de hogeschool mensen over de beleving van gezondheid en gezond gedrag interviewen. In de Rotterdamse aanpak staat 'samen doen' centraal.

Gezond 010

Het nieuwste regionetwerk Gezond 010 wil van Rotterdam een stad maken waarin mensen gezond en met plezier opgroeien, wonen, werken en oud worden. En hoewel er heel erg veel gebeurt in de stad, wil Gezond 010 het effect groter maken. Namelijk door zich als netwerk te richten op samenwerking met partners uit verschillende domeinen en

Meedoen?

Onze regionetwerken kunnen altijd nieuwe partners gebruiken. Wil je je als partner verbinden aan een van deze netwerken? Laat het ons weten via info@allesiisgezondheid.nl.

Jong geleerd is oud gedaan

Met een gezonde leefstijl kun je niet vroeg genoeg beginnen. Kinderen nemen aangeleerde leefpatronen vaak mee naar hun volwassen leven. FitGaaf! daagt kinderen en hun ouders uit om in de thuisomgeving aan gezond gedrag te werken. De Gezonde Basisschool van de Toekomst biedt een aangepast lesprogramma voor basisschoolleerlingen. Zij creëert een gezonde omgeving voor de leerlingen door voeding, gezondheid en lestijden samen met de voor-, tussen- en naschoolse opvang binnen de school te integreren.

Hoe jonger je begint, hoe makkelijker het is om gezonde gewoontes vast te houden als je ouder wordt.

FitGaaf! legt basis voor een leven lang gezond

Gezond gedrag kun je leren. Hoe jonger je begint, hoe makkelijker het is om gezonde gewoontes vast te houden als je ouder wordt. FitGaaf! nodigt kinderen van 2 t/m 12 jaar en hun ouders uit om op de belangrijkste plaats in hun leven de basis te leggen voor gezond gedrag, namelijk thuis.

FitGaaf! organiseert projecten op basisschool of kinderdagverblijf, waarbij kinderen een stickerkalender mee naar huis krijgen. De kinderen plakken een sticker als ze gezond eten, voldoende drinken en bewegen. "Onze stickerkalender stimuleert en verankert gezond gedrag van kinderen en ouders in een veilige omgeving, namelijk thuis," vertelt initiatiefnemer Tom Steffens van FitGaaf! "Het geeft structuur, inzicht en positieve bekrachtiging."

Ook nodigt FitGaaf! uit tot actieve ouderbetrokkenheid. "Wij dagen ouders uit om actief met hun kinderen aan de slag te gaan met gezonde thema's." Daarnaast biedt FitGaaf! gezonde kansen voor scholen. "Deelname betekent meer gezondheidswinst voor leerlingen, met een minimale belasting voor leerkrachten. Aan leerkrachten biedt het aanknopingspunten om 'gezonde thema's' in de les te behandelen. FitGaaf! is daarnaast ook een erkende interventie die scholen kan

helpen om het vignet 'Gezonde School' te behalen."

FitGaaf! werkt samen met buurtcoaches, de Hanzeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen. Tom: "Buurtcoaches begeleiden vaak de kick-off en de afsluiting, maar zijn ook onze 'ambassadeurs'. Door hun contacten met gemeenten en scholen helpen ze ons met het leggen van de juiste verbindingen. Onderzoekers van de universiteit en de Hanzeschool kijken naar aspecten als ouderbetrokkenheid, effectiviteit en werkzame elementen uit onze aanpak. Met die inzichten kunnen wij ons project verder ontwikkelen."

[Vervolg op de volgende pagina >](#)

Meer gezondheidswinst voor leerlingen.

Bouwstenen voor meer gezondheid van jonge kinderen.

Gezonde Basisschool van de Toekomst levert bouwstenen voor gezondheid kinderen

Maken kinderen die een aangepast dagprogramma aangeboden krijgen met voldoende onderwijs, sport, bewegen en aandacht voor gezonde voeding op school een betere fysieke, emotionele en intellectuele groei door en levert dit minder stress voor zowel ouders als kinderen? Deze vragen staan centraal in de interventiestudie 'De Gezonde Basisschool van de Toekomst' van onderwijsstichting Movare en de Universiteit Maastricht. Twee scholen krijgen het dagprogramma en twee andere scholen besteden alleen meer aandacht aan beweging. Het programma volgt vier controlescholen om de resultaten van eventuele veranderingen goed te kunnen meten. Zo'n groot onderzoek is uniek.

"Waar mogelijk sluiten de lessen aan bij het natuurlijke dagritme van kinderen," vertelt Andrew Simons, projectleider vanuit Movare. Beweeglessen op momenten dat kinderen er aan toe zijn om te bewegen en dat geldt ook voor de leerlessen. Er is veel aandacht voor gezonde keuzes. "Kinderen aanzetten tot het denken over andere keuzes, leidt vaak tot het maken van andere keuzes," stelt Andrew. "In klankbordgroepen kunnen ook ouders meepraten. Het meenemen van ouders is cruciaal voor het slagen van het project."

Het programma zoekt actief de samenwerking met lokale aanbieders, zoals sportverenigingen, maar ook met andere organisaties. Andrew: "De badmintonvereniging om de hoek verzorgt trainingen op school, zowel tijdens de tussenschoolse opvang als tijdens de beweeglessen. Lokale kunstenaars maakten 'slecht weer-kisten' als het te guur is om buiten te spelen. Zo creëren we een betrokken omgeving waarin lokale organisaties samenwerken om de gezondheid van kinderen te verbeteren."

De eerste resultaten zijn binnen. Andrew: "Deze moeten natuurlijk nog worden geanalyseerd. Maar van ouders en kinderen horen we positieve geluiden. De betrokkenheid is groot: er is bijna geen uitval. Het goed borgen van onze aanpak vinden wij heel belangrijk. Ons onderzoek levert de bouwstenen voor meer gezondheid voor jonge kinderen. Andere scholen kunnen deze gebruiken en daarmee verdergaan. Zo bouwen we samen aan een gezonde toekomst voor onze kinderen."

Er is een wereld aan gezondheid te winnen.

Met de energie van sport werken aan gezondheid

Sporten is gezond. Daarom moet sporten voor iedereen mogelijk zijn, ook voor mensen voor wie dat minder vanzelfsprekend is. Sport verbreedert en verbindt bovendien. Twee organisaties gebruiken de verbindende kracht van sport om te werken aan een gezondere samenleving: Eredivisie en Special Olympics Nijmegen.

Eredivisie: voetbal als drijvende kracht voor meer gezondheid

Bij de naam Eredivisie denk je niet meteen aan thema's als laaggeletterdheid en vitale ouderen. "Voetbal is er voor iedereen," stelt MVO-manager Joost Wijnhoud. "Als Eredivisie willen wij de drijvende kracht van voetbal gebruiken om kansen te benutten voor een gezonde, vitale en duurzame en sterke samenleving."

De Eredivisie staat met 18 Eredivisieclubs midden in de samenleving. De betrokkenheid van de Eredivisie houdt dan ook niet op bij de poorten van het stadion. De Eredivisie zette samen met het Nationaal Ouderenfonds en de Vriendenloterij Old Stars Walking Football op. Bij Old Stars Walking Football kunnen 60-plussers op een verantwoorde manier

lekker samen met leeftijdsgenoten voetballen in hun eigen tempo. Joost: "Het is gezellig én ze blijven fit. Op de Facebook-pagina lees ik uitspraken als 'Dankzij OldStars heb ik weer plezier in voetbal' en 'Ik kijk elke week uit naar de training'. Daar doen we het voor!"

Goed kunnen lezen en schrijven is een basis voor een gezond leven. Het project 'Scor een boek!' stimuleert basisschoolleerlingen om tien weken lang zoveel mogelijk boeken te lezen (scoren) in hun klas. Bekende voetballers fungeren als 'leesambassadeur'. "In Groningen boekten we zoveel succes, dat we het project in 2017 landelijk gaan uitrollen," vertelt Joost. "Wij willen laaggeletterdheid terugdringen door zoveel mogelijk kinderen aan het lezen krijgen. Want lezen is leuk."

Naast bovengenoemde concrete activiteiten organiseert de Eredivisie jaarlijks een 'maatschappelijke speelronde' met gezonde en maatschappelijke activiteiten en kiest zij jaarlijks de Eredivisie Maatschappelijke Speler van het Jaar.

"Vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid die wij als Eredivisie CV voelen, was het een logische stap om ons bij Alles is gezondheid... aan te sluiten," besluit Joost. "Met 5 miljoen voetbalfans hebben wij bovendien een groot bereik. Dit bereik willen wij gebruiken om gezondheid onder de aandacht te brengen."

Alle maatschappelijke projecten van de Eredivisie bekijken? Kijk op: www.eredivisie.nl/maatschappelijk.

Energie Special Olympics verankerd in krachtig regionaal netwerk

De regio Nijmegen stond in de zomer van 2016 in het teken van de Special Olympics Inc, hét grootste sportevenement voor mensen met een verstandelijke beperking. 34 organisaties uit de regio, een brede vertegenwoordiging van gemeente, zorg, onderwijs en sport, verenigen in het regionale netwerk Special Olympics regio Nijmegen hun krachten. Met als doel te zorgen dat mensen met een verstandelijke beperking ook gewoon kunnen sporten en de gezondheid van deze

groep verbetert. Zo krijgt al die energie van 2.400 deelnemende sporters, 800 begeleiders en alle betrokkenen na deze dag een waardevol vervolg.

"Dat is nodig," stelt Floris Tas, voorzitter van Special Olympics 2016. "Uit onderzoek blijkt dat de gezondheid van mensen met een verstandelijke beperking vaak zorgelijk is. Obesitas, suikerziektes en verslavingen komen vaker voor dan bij mensen zonder verstandelijke beperking. Ook is deze groep vaak grotendeels afhankelijk van hun omgeving bij het maken van gezonde keuzes. En maakt zij eerder ongezonde keuzes als mensen in hun omgeving dat ook doen. Er is een wereld aan gezondheid te winnen."

"Daarom wil Special Olympics regio Nijmegen bereiken dat instellingen het bevorderen van een gezonde leefstijl verankeren in hun meerjarenbeleid," aldus Floris. Daarbij is het belangrijk dat hun medewerkers zelf het goede voorbeeld geven. Maar net zo belangrijk is dat deze groep ook kan sporten. "Ze maken er vrienden mee, kunnen gewoon mee doen en krijgen meer zelfvertrouwen," stelt Floris. Met een beetje flexibiliteit, maatwerk en extra inspanning is de sportclub er voor iedereen. Zo kan sport een waardevolle bijdrage leveren aan een gezond leven, ook voor mensen met een beperking.

Minder laaggeletterdheid, meer gezondheid en arbeidsparticipatie

“

Informatie goed kunnen begrijpen is helaas geen vanzelfsprekendheid.

Als je als (jong)volwassene niet kunt lezen of schrijven, heeft dit gevolgen op allerlei gebieden. Ook voor je gezondheid en dat realiseert lang niet iedereen zich. Apothekersorganisatie KNMP wil daarom goed medicijngebruik onder laaggeletterden bevorderen. En Staatsbosbeheer zet specifiek in op scholing van laaggeletterde jongeren.

Apothekersorganisatie KNMP:
Herkennen van signalen is zo belangrijk
Laaggeletterden hebben problemen om medicijnen goed te gebruiken. Ze vinden het vaak moeilijk om de uitleg en de bijsluiter te begrijpen. Verkeerd geneesmiddelgebruik kan (grote) gevolgen hebben voor hun gezondheid. Apothekersorganisatie KNMP organiseerde daarom in 2016 de campagne 'Kunt u dat even uitleggen?' om goed medicijngebruik onder laaggeletterden te bevorderen.

Leon Tinke, directeur van de KNMP: "Informatie goed kunnen begrijpen is helaas geen vanzelfsprekendheid voor veel Nederlanders. En dat is juist een vereiste om medicijnen goed te kunnen gebruiken. Professionals herkennen lang niet altijd de signalen die duiden op laaggeletterdheid en denken al snel dat patiënten informatie begrijpen."

Onderdeel van de campagne was daarom de gelijknamige reizende tentoonstelling. Deze interactieve tentoonstelling nodigde

professionals en andere geïnteresseerden uit in de huid te kruipen van laaggeletterde medicijngebruikers om zo te laten ervaren tegen welke problemen zij aanlopen. Ook ontwikkelde de KNMP toolkits om de communicatie met laaggeletterde mensen makkelijker te maken voor professionals. Met bijvoorbeeld iconen die lastige begrippen uitleggen en animatiefilmpjes over de werking van medicatie. En de KNMP ontwikkelde een e-learning met handvatten voor verpleegkundigen, verzorgenden en apothekersassistenten om laaggeletterden te herkennen en hen te coachen bij hun medicijngebruik.

Leon: "Zorgprofessionals moeten aandacht blijven houden voor laaggeletterdheid. Uit schaamte verbloemt deze groep vaak dat ze informatie niet begrijpt. Kleine misverstanden kunnen grote gevolgen hebben.

De groep laaggeletterden in Nederland neemt niet af, maar groeit zelfs. Daarom is het heel belangrijk dat apothekers, maar ook huisartsen en andere professionals, checken of mensen écht begrijpen hoe ze medicatie moeten gebruiken."

Staatsbosbeheer zorgt dat laaggeletterde jongeren ook mee kunnen doen

Staatsbosbeheer zet zich vanuit haar maatschappelijke rol in om laaggeletterdheid terug te dringen. Deze rol van Staatsbosbeheer als werkgever wordt door veel mensen niet gezien. "Met de komst van de Participatiewet is de instroom in de sociale werkvoorziening gestopt en is de toekenning van Wajong-uitkeringen met 90% gedaald," vertelt Erna van der Wiel, [Vervolg op de volgende pagina >](#)

Opgedane kennis meteen toepassen in de werkpraktijk.

senior adviseur Zorg en Participatie Arbeidsmarkt bij Staatsbosbeheer. “Jongeren kunnen hier de dupe van worden. Veel van deze jongeren hebben moeite met taal- en rekenvaardigheden. In het MBO gelden er steeds strengere eisen op het gebied van taal en rekenen. Een grote groep jongeren dreigt hierdoor tussen wal en schip te vallen. Ze zitten thuis aan de kant met geen kans op scholing of werk.”

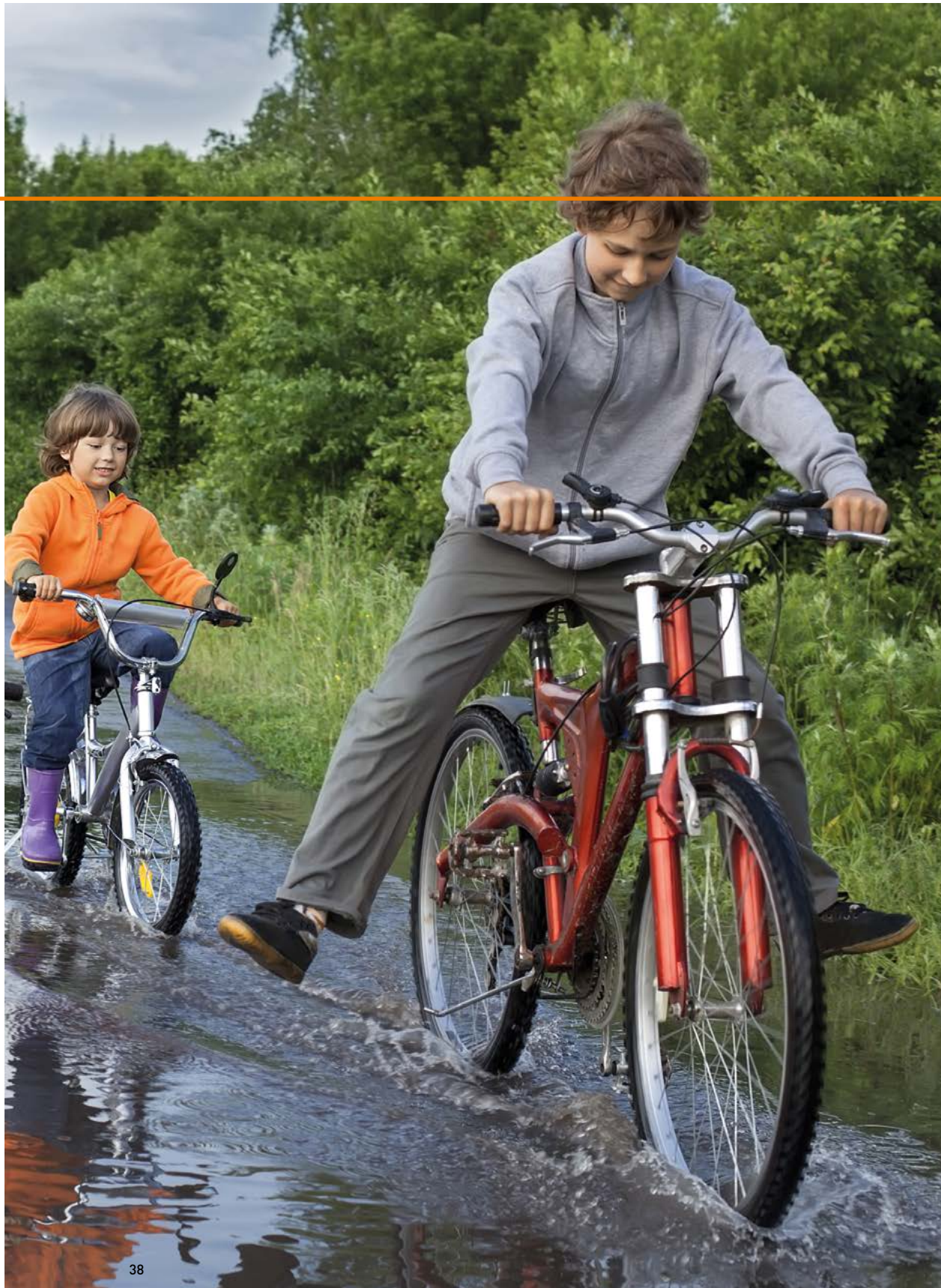
Staatsbosbeheer zag een mooie kans in het project Jubbega. “Jubbega is een leerwerkbedrijf waar leerlingen praktijkervaring opdoen met het werk op onze terreinen,” licht Erna toe. “Staatsbosbeheer maakt van dit succesvolle leerwerkbedrijf een praktijkschool waarin jongeren hun taal- en rekenvaardigheden kunnen verbeteren. Stichting Lezen en Schrijven werkt mee en ook het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap draagt bij aan het slagen van het project.”

Staatsbosbeheer ontwikkelt samen met de stichting Lezen en Schrijven een lesprogramma dat ze gaan integreren in de dagelijkse werkpraktijk. Zo vergroten de jongeren hun taal- en rekenvaardigheden op een concrete manier en kunnen zij de opgedane kennis meteen toepassen in de werkpraktijk. Jongeren die aan de kant staan, kunnen weer meedoen.

Met werkervaring en verbeterde taal- en rekenvaardigheden is ook de kans op een baan groter.

Staatsbosbeheer werkt in het project Jubbega ook samen met de gemeente Heereveen en ROC's en zorginstellingen uit de regio. “We starten met 15 jongeren,” besluit Erna. “Als we weten wat werkt en niet werkt, willen we deze pilot ook uitrollen naar andere locaties.”

De opbrengsten van het Nationaal Programma Preventie en Alles is gezondheid...

Bij het Nationaal Programma Preventie (NPP) gaat het om verminderen van de groei van het aantal mensen met chronische ziekten en verkleinen van de sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Het NPP bestaat uit wet- en regelgeving, verschillende gezondheidsprogramma's en de maatschappelijke beweging Alles is gezondheid...

Het NPP, waar Alles is gezondheid... onderdeel van is, wordt op tal van manieren uitgebreid onderzocht. ZonMw coördineert deze onderzoeken. In dit hoofdstuk worden de resultaten uit de onderzoeken die specifiek betrekking hebben op Alles is gezondheid... nader toegelicht. Daarnaast zijn de bevindingen van de NPP-monitor over de activiteiten van de Rijksoverheid en gesubsidieerde programma's opgenomen.

Het NPP en
Alles is gezondheid...
uitgebreid onderzocht.

ZonMw en Alles is gezondheid...

De monitoring en kennisontwikkeling van het NPP – en dus ook van Alles is gezondheid... – is op verzoek van het ministerie van VWS onderdeel van de programmaopdracht van het Vijfde Programma Preventie. ZonMw richt zich daarbij, analoog aan de Kamerbrief van 3 november 2016, op de volgende drie pijlers:

1. Projecten

Hieronder vallen onder meer projecten waarin onderzoek wordt gedaan naar risicosignalering en interventies binnen de Gezonde School-aanpak en projecten naar werkzame interventies voor lokaal integraal beleid in de wijk. Maar ook projecten in de eerstelijnszorg en projecten over vroegopsporing van aandoeningen.

2. Subsidierondes

In 2016 is op de thema's 'Werken is gezond' en op 'Vermindering van sociaaleconomische gezondheidsverschillen' een uitvraag naar onderzoeksprojecten gedaan.

3. Alles is gezondheid...

Om de beweging van het programma Alles is gezondheid... zichtbaar te maken, ontwikkelde het RIVM een voortgangsmo-

nitor.

Zie blz. 47 van dit verslag. De Universiteit Maastricht en de Radboud Universiteit voerden een bestuurlijke evaluatie uit naar de werkwijze van Alles is gezondheid... Meer hierover op blz. 41 van dit verslag.

Daarnaast waren er onderzoeken naar de effecten en randvoorwaarden en uitvoering van aanpakken die vanuit de pledges worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld naar het voedsel-educatieprogramma Voedselwijs.

Kennisontwikkeling kreeg onder meer vorm door het beschikbaar stellen van kennisvouchers voor doorontwikkeling van 'positieve gezondheid' in de preventiepraktijk.

Ga voor meer informatie over de onderzoeken naar www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/preventie.

Monitoring en kennisontwikkeling.

Alles is Gezondheid... als platform voor een lerende aanpak van sociale vernieuwing voor gezondheid

Hoe werkt Alles is gezondheid... als instrument om samenhang te creëren in maatschappelijke activiteiten op het gebied van gezondheidsbevordering en -bescherming? En draagt deze maatschappelijke beweging bij aan een betere borging van gezondheid in diverse maatschappelijke domeinen?

Deze vraag stond centraal in een kwalitatief onderzoek naar de bestuurlijk-organisatorische aanpak van Alles is gezondheid... Het onderzoek is uitgevoerd door experts bestuurskunde en public health van de Universiteit Maastricht en de Radboud Universiteit (Dirk Ruwaard, Jan Kees Helderma, Maria Jansen, Inge Lecluijze en Marleen Bekker), bijgestaan door externe experts.

Alles is gezondheid... richt zich op het creëren van onderlinge verbondenheid in gemeenschappelijke opgaven tussen overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven, en de realisatie van gezamenlijke maatschappelijke waarden en ambities in relatie tot gezondheid. Zo'n 'Whole of Society'-aanpak vormt de basis voor het benutten van maatschappelijke bronnen om de impact op gezondheid te vergroten. De keuze voor bottom-up initiatief en vrijwillige coördinatie is kwetsbaar omdat het partners van elkaar afhankelijk maakt, en dit gepaard gaat met grote onzekerheden. Daarom is het bij uitstek van belang in de uitvoeringspraktijk te leren van wat werkt en wat niet: door te experimenteren, feedback te vergaren, ervaringen uit te wisselen en de aanpak aan te passen.

Pledges: van verkennende naar ondernemende netwerken, vroege borging van leren en innoveren

De casestudy's vertonen alle een organisch ontwikkelproces rondom concrete uitvoeringsactiviteiten, waarbij partners actief leren van ervaringen en hun aanpak aanpassen of verbeteren. Een klein deel van de pledges staat daarbij nog op zichzelf: er is geen of zeer beperkte netwerkvorming. Een groter deel van de pledges vertoont kenmerken van een verkennende samenwerking. In deze fase van het programma bouwen de partners aan onderlinge relaties, en onderzoeken zij hoe de gezondheidsambitie kan worden vertaald in concretere doelen die recht doen aan de belangen van de partners. Hierbij zijn partners (nog) niet direct van elkaar afhankelijk. Sommige netwerken zijn al verder gevorderd; vaak omdat die al bestonden en Alles is gezondheid... daar een impuls aan heeft gegeven. De verkennende samenwerking mondt dan uit in een gezamenlijke bepaling van concrete doelen, voorwaarden en spelregels, zoals zelfmonitoring. Een 'ondernemende samenwerking' kenmerkt zich door zelforganiserend vermogen, waarmee de activiteiten en effecten zonder prikkels van buiten door blijven gaan. Door praktische

“ Continu leer- en verbeterproces.

ervaringen om te zetten in concrete aanpassingen of verbeteringen van de aanpak, en denkbeelden en werkrouines daardoor gaandeweg mee veranderen, leiden deze leer- en verbeterprocessen in enkele voorloper-pledges ook tot sociale innovatie. Deze processen behoeven verdere versterking en verankering, ook bij het programmabureau en binnen de betrokken departementen van de Rijksoverheid.

De meerwaarde van een pledge bestaat volgens respondenten vooral uit de tijdelijke impuls die uitgaat van het daadwerkelijk ondernemen van actie. Maar ook van de contacten die worden gelegd met nieuwe partners en het podium waarmee hun ambities en activiteiten publiekelijk zichtbaar worden. Vooral ook omdat het ministerie van VWS betrokken is, en dat de werving van invloedrijke 'lokale' partners zoals gemeenten en zorgverzekeraars voor het pledgenetwerk vergemakkelijkt. Tegelijkertijd levert deelname aan Alles is gezondheid... niet voor alle pledgehouders altijd voldoende meerwaarde op. De wederkerigheid van deelname blijft dus een aandachtspunt.

Randvoorwaarden: naar een nieuwe manier van sturen, borgen en verantwoorden

De observaties van de onderzoekers laten zien dat de 'klassieke' programmatische aanpak in het gezondheidsbeleid met de uitvoering van Alles is gezondheid... is uitgebreid met een maatschappelijk platform met een participerende rol voor de Rijksoverheid.

Daarbij wordt de gangbare top-down sturing en een beheersmatige regierol in het gezondheidsbeleid en overheidsprogramma's gescheiden van de faciliterende regierol van de Rijksoverheid. 'Borging, opschaling en verankering' moeten als externe politieke en wetenschappelijke 'eisen' realistisch worden benaderd. In de pledges richt dit zich in het relatief vroege ontwikkelstadium veeleer op processen dan op inhoudelijke interventies: het organiseren en vasthouden van de flexibiliteit, energie en het open staan voor nieuwe ideeën van partners, binnen pledges. Er is sprake van een continu leer- en verbeterproces, maar dat richt zich eerder op de eigen pledge dan op het opschalen van 'goede praktijken' naar andere contexten. Dit komt omdat elke context zijn specifieke condities heeft waardoor 'goede praktijken' niet zonder meer overdraagbaar zijn. Dit kan onder andere komen omdat partners daar geen tijd voor hebben of omdat die 'goede praktijken' in andere contexten niet als 'eigen' worden beschouwd. Door kennisdeling actiever te organiseren, kunnen wel elementen uit 'goede praktijken' worden overgenomen en door de partners zelf worden vertaald naar hun lokale context.

Een andere manier van evaluatie en democratische verantwoording is nodig: meer gebaseerd op een uitwisseling tussen gelijkwaardige partners en belanghebbenden, op ruimte voor vernieuwing en op continue verbetering. Mogelijke instrumenten voor partners en Alles is gezondheid...- netwerken

zijn reflectieve werkbezoeken en dialoogtafels met alle betrokkenen, inclusief de doelgroepen en volksvertegenwoordigers. Als deze behalve op inhoudelijke onderwerpen ook worden gericht op de tussenliggende stappen in samenwerking, kennisdeling en netwerkvorming, kunnen deze instrumenten eraan bijdragen om een blijvend effect op de gezondheid plausibel te maken.

Enkele aanbevelingen uit het onderzoek luiden:

- De volgende functies in het programma kunnen verder doorontwikkeld worden: de makelaarsfunctie, de signaleringsfunctie, de kennisdelingsfunctie en de impulsfunctie.

- Tijd, vertrouwen en wederkerigheid zijn noodzakelijke voorwaarden om de ontluikende innovaties en netwerken niet in de kiem te smoren.
- De lage drempel voor toetreding blijft van belang zodat nieuwe initiatieven zich kunnen blijven aansluiten en er beweging blijft in het platform van pledges en partners.
- Literatuur en buitenlandse ervaringen wijzen erop dat een dergelijke beweging vijf tot tien jaar nodig heeft om te bestendigen.

NPP en de Voortgangsmonitor

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk vermeld, draagt ZonMw vanuit het vijfde preventieprogramma zorg voor het monitoren en evalueren van het Nationaal Programma Preventie (NPP), waar Alles is gezondheid... onderdeel van uitmaakt. Om de voortgang en output van het programma te monitoren, is het RIVM ingeschakeld.

Op basis van een overzicht van alle activiteiten onder de vlag van het NPP is door Matthijs van den Berg en Cathy Rempelberg van het RIVM een set van 30 indicatoren ontwikkeld, verdeeld over de verschillende settings (school, werk, wijk, zorg, gezondheidsbescherming). Gedurende de looptijd van Alles is gezondheid... zijn er regelmatig updates van deze indicatoren gepubliceerd.

Nationaal Programma Preventie goed op weg

Veel van de gezondheidsprogramma's die onderdeel zijn van het Nationaal Programma Preventie (NPP) hebben de doelen gehaald, die bij de start van het NPP werden gesteld. Vooral rondom scholen is voortgang geboekt. En met meer dan 300 pledges is ook de maatschappelijke beweging Alles is gezondheid... op stoom.

Gezondheidsprogramma's

Het programma Gezonde School had eind 2016 1065 scholen met een Vignet Gezonde School. Dat is 215 meer dan het gestelde

doel. Verder werd het gestelde doel van 70 gezonde schoolpleinen gehaald. Dit geldt ook voor het aantal scholen met een Schoolplein14 (een initiatief van de Johan Cruyff Foundation) waar het doel op 300 lag. Eind 2016 had circa een derde van de scholen een gezonde schoolkantine. Het streven van 100% gezonde schoolkantine is daarmee niet gehaald. Inmiddels werken bijna 1000 sportverenigingen aan een gezonde sportkantine, waarbij het doel op 600 lag. Eind 2016 waren 116 gemeenten aangesloten bij Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG), een programma om overgewicht bij jongeren tegen te gaan. Dit betekent dat circa 832.000 kinderen bereikt kunnen worden. Verder breidde het programma Taal voor het Leven van de Stichting Lezen en Schrijven uit naar heel Nederland en verdubbelde het aantal cursisten ruimschoots (15.000 in 2015 en 38.000 in 2016). In 2016 hebben ruim 118.000 mensen de Check-je-werkstress-test ingevuld. 167 bedrijven deden mee aan de Week van de Werkstress; fors meer dan de jaren daarvoor.

Alles is gezondheid...

Ook de beweging Alles is gezondheid... boekt vooruitgang. Hierin maken bedrijven en instellingen afspraken en ondernemen zij gezamenlijk acties om de bevolking gezonder en vitaler te maken. In 2016 werden 45 nieuwe zogeheten pledges getekend, waarin partijen zich binden aan gerichte en concrete activiteiten. In totaal zijn er 309 getekende pledges. Dit zijn steeds vaker samenwerkingsverbanden met meerdere partijen. De thema's waaraan partijen zich het meest hebben gecommitteerd, zijn sport en bewegen, en gezonde voeding (resp. 120 en 86 pledges).

Voortgang pledges

De voortgang van de pledges wordt verder gemonitord door middel van een online vragenlijst voor alle pledgehouders. In het najaar van 2016 werd deze voorgelegd aan 277 pledgehouders en door 69% van hen ingevuld.

Het merendeel (71%) van de betrokken bedrijven en instellingen geeft aan dat de uitvoering van hun pledge op schema ligt en dat de voortgang volgens verwachting is. Bij één op de zes pledges loopt de uitvoering achter op schema. Bij 13% van de pledges zijn alle activiteiten inmiddels afgerond.

Ruim 40% van de pledgehouders schat dat met de activiteiten in hun pledge maximaal 1.000 mensen bereikt worden. Een kwart schat dit aantal hoger in, tussen de 1.000 en 10.000 mensen. Bij 25% van de pledges ligt het geschatte bereik boven de 10.000

mensen. Hiervan heeft 12% zelfs een geschat bereik van meer dan 100.000 mensen. De pledges met de hoogste bereikcijfers zijn veelal van landelijk opererende organisaties en/of hebben websites met hoge bezoekersaantallen.

Er wordt veel samengewerkt met andere partners binnen Alles is gezondheid... Het percentage pledgehouders dat aangeeft voor hun pledge samen te werken met andere partners, is ruim 60%. Het meest wordt samengewerkt met partners uit het domein zorg en het minst met partners uit het domein werk. Bij een derde van de pledges zijn nieuwe samenwerkingen tot stand gekomen (zowel binnen als buiten het eigen domein). Ruim een kwart geeft daarnaast aan nieuwe samenwerkingen op het gebied van gezondheid en preventie te verkennen.

**Acties voor een
gezonde en vitale
bevolking.**

Voortgangsmontor: indicatoren Alles is gezondheid...

Pledgehouders melden meer positieve dan negatieve ervaringen. Ruim 40% noemt een of meer positieve ervaringen, zoals: een pledge geeft legitimiteit voor acties, de pledge werkt als verbinding tussen partners en leidt tot intensivering van professionele netwerken en de pledge zorgt voor positieve energie bij de partners. Aan de andere kant noemt 14% weerstand te ondervinden, zoals de soms beperkte aandacht bij het lokaal bestuur voor preventie, door de focus op decentralisaties.

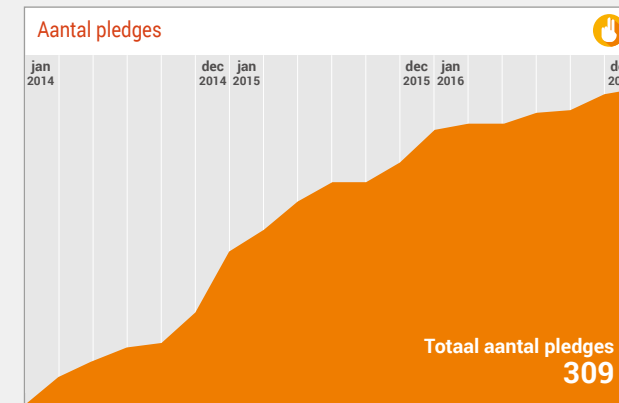
Op de vraag of pledgehouders een blijvend effect van hun activiteit(en) verwachten, antwoordde bijna 95% "ja". Waar mogelijk worden activiteiten ingebed in een reguliere werkwijze of bestaande structuur.

Ook werd pledgehouders gevraagd om aan te geven welke impact hun pledge tot nu toe heeft. De helft gaf aan dat de pledge tot

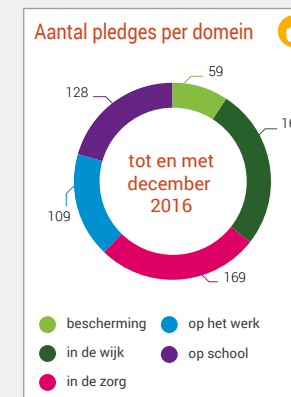
een toename in de bewustwording van het belang van gezondheid en preventie binnen de partnerorganisaties leidde en tot netwerkuitbreiding met nieuwe partners. Andere antwoorden die hoog scoorden waren: de pledge leidt tot omzetting van kennis van de netwerkpartners in concrete activiteiten met de doelgroep(en), het leidt tot een verandering in de directe omgeving van de doelgroep(en) die de gezondheid kan bevorderen, de pledge leidt tot direct contact met de doelgroep(en) en tot een verandering in hun gedrag.

Ruim 40% van de pledgehouders geeft aan plannen te hebben om in de toekomst nieuwe pledges of activiteiten te ontwikkelen of uit te gaan voeren. Een aantal heeft al concrete plannen, anderen overwegen vervolgvactiteiten en moeten hun plannen nog verder vormgeven.

Pledges leiden tot omzetting kennis in concrete activiteiten.

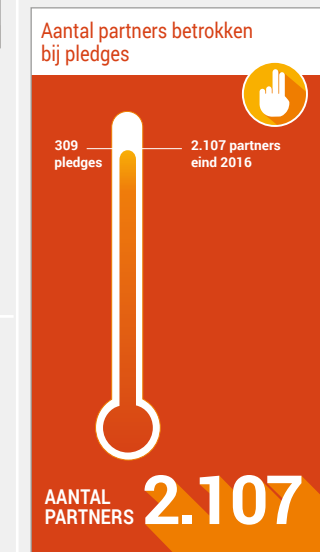

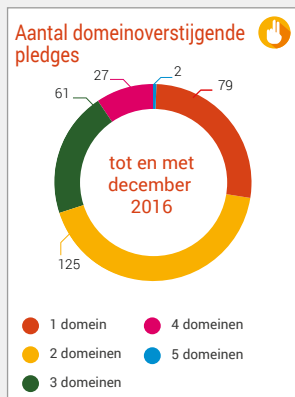
Alles is gezondheid... brengt een beweging op gang die Nederland gezonder en vitaler wil maken. Meedoen aan Alles is gezondheid... kan door een pledge ('maatschappelijke belofte') te tekenen en daarmee partner van het programma te worden. In 2016 zijn er 45 nieuwe pledges bijgekomen. In totaal zijn er 309 pledges getekend.

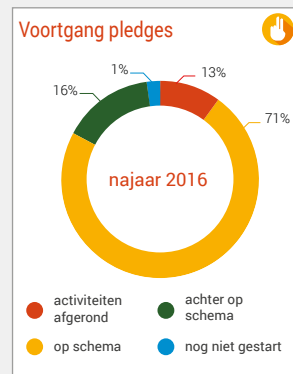
Alles is gezondheid... richt zich op vijf domeinen: school, wijk, werk, zorg en gezondheidsbescherming. Een pledge kan meerdere domeinen bestrijken. Het merendeel van de ondertekende pledges valt binnen de domeinen zorg en wijk. Over de hele periode vielen de meeste pledges binnen de domeinen zorg en wijk. De nieuwe pledges die in 2016 getekend werden, waren vooral gericht op wijk, school, en zorg.

Eind 2016 zijn er in totaal 309 pledges ondertekend en zijn er 2.107 partners betrokken bij de uitvoering van de pledges. Deze organisaties zetten zich in bij de uitvoering van een of meerdere pledges. In totaal zijn er 1.825 unieke organisaties.

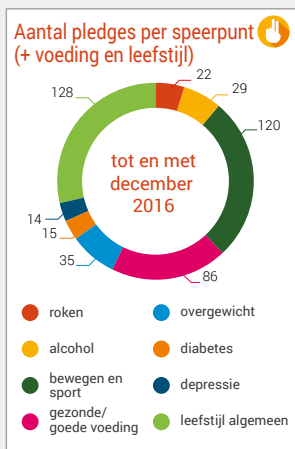

Voor de integrale aanpak van preventie is verbinding tussen de verschillende domeinen nodig. In 2016 was 69% van de nieuwe pledges gericht op twee of meer domeinen. Uitgaande van alle pledges (ondertekend in de periode 2014-2016) geldt dit voor 70% van de pledges.

Net als in 2015 heeft het RIVM de pledgehouders in het najaar van 2016 gevraagd een vragenlijst in te vullen. De lijst bevatte onder andere vragen over de voortgang van de activiteiten in de pledge, de samenwerking met andere partners en het aantal mensen dat men bereikt met de pledge. Het merendeel (71%) van de pledgehouders geeft aan dat de uitvoering van hun pledge op schema ligt en dat de voortgang volgens verwachting is. Bij één op de zes pledges loopt de uitvoering achter op schema. Bij 13% van de pledges zijn alle activiteiten en acties inmiddels afgerond. In 2015 gold dit voor 10% van de pledges.

Roken, alcoholgebruik, bewegen, overgewicht, depressie en diabetes zijn de zes speerpunten binnen het Nationaal Programma Preventie. Deze indicator laat zien in hoeverre deze speerpunten aan bod komen in de pledges. Ook de pledges op het gebied van voeding en leefstijl algemeen worden weergegeven. (Een pledge kan op meerdere speerpunten gericht

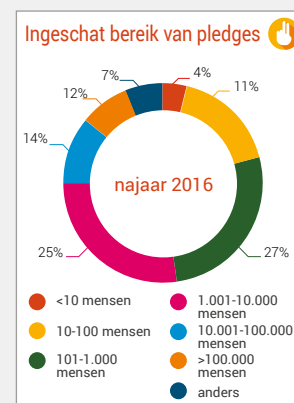
zijn, waardoor de totalen hoger uitkomen dan het totaal aantal pledges). Net als in 2014 en 2015 komt het speerpunt bewegen en sport ook in 2016 het vaakst aan bod in de nieuw ondertekende pledges. Uitgaande van de hele periode is bijna 40% van alle pledges gericht op dit speerpunt. Ook gezonde voeding scoort hoog met 28%. De speerpunten depressie en diabetes scoren het laagst: 5% van alle pledges is gericht op depressie en 5% op diabetes.

Net als in het voorgaande jaar heeft het RIVM in het najaar van 2016 de pledgehouders gevraagd een vragenlijst in te vullen. De lijst bevatte onder andere vragen over de samenwerking met andere partners. Bij 63% van de pledges wordt samengewerkt met andere partners van 'Alles is gezondheid...'. Het meest wordt samengewerkt met partners uit het domein zorg en het minst met partners uit het domein werk. In 2015 was het domein waar het minst mee samen werd gewerkt het domein gezondheidsbescherming.

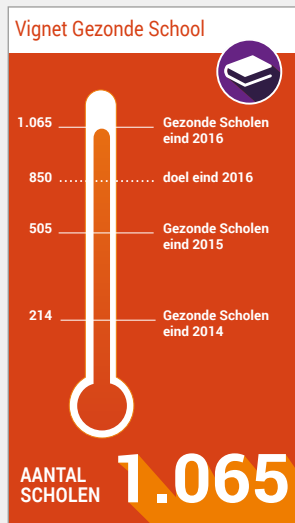

In het najaar van 2016 heeft het RIVM de pledgehouders gevraagd een vragenlijst in te vullen. De lijst bevatte onder andere vragen over de samenwerking met andere partners. Bij een derde van de pledges zijn nieuwe samenwerkingen tot stand gekomen (zowel binnen als buiten het eigen domein). In 2015 gold dit voor een kwart van de pledges. Bijna 30% van de pledgehouders geeft daarnaast aan nieuwe samenwerkingen op het gebied van gezondheid en preventie te verkennen. In 2015 was dit 39%.

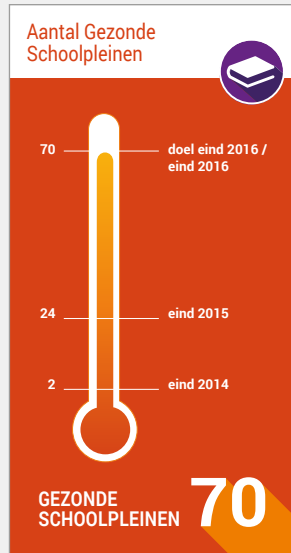
In het najaar van 2016 heeft het RIVM de pledgehouders gevraagd een vragenlijst in te vullen. De lijst bevatte onder andere vragen over het aantal mensen dat men bereikt met de pledge. Ruim 40% van de pledgehouders schat dat met de activiteiten in het kader van hun pledge maximaal 1.000 mensen bereikt worden. 25% schat dit aantal tussen de 1.000 en 10.000 mensen en bij nog eens een kwart van de pledges ligt het geschatte bereik zelfs boven de 10.000 mensen. Het ingeschatte bereik is toegenomen ten opzichte van 2015. Zo is het percentage pledges met een geschat bereik boven de 10.000 mensen toegenomen van 19 naar 25%.

Voortgangsmontor: indicatoren gezondheidsprogramma's

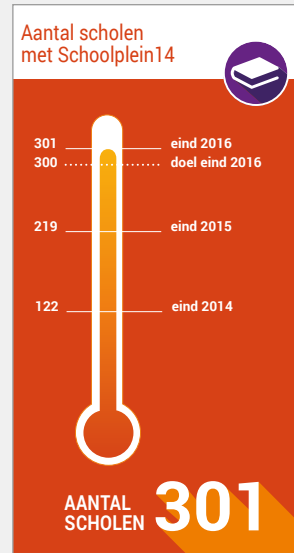

Scholen die structureel aan een gezondheidsthema werken, kunnen het vignet Gezonde School aanvragen en zich profileren als een Gezonde School. Eind 2016 zijn er 1.065 scholen met een vignet Gezonde School.

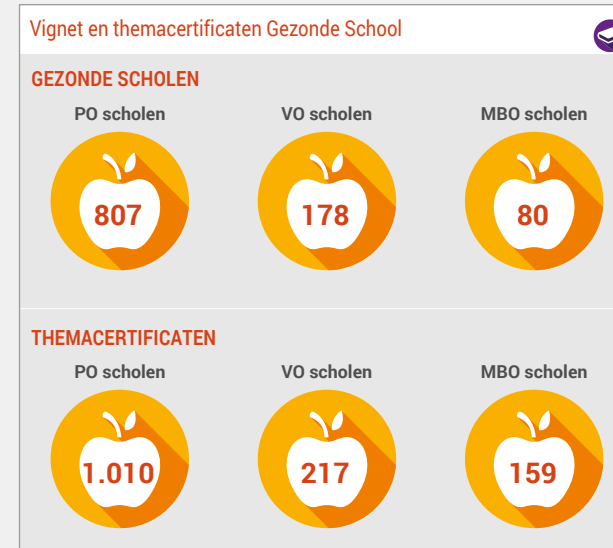
De doelstelling voor eind 2016 (850 Gezonde Scholen) is daarmee ruimschoots gehaald.

Op een Gezond Schoolplein krijgen jongeren de ruimte om te bewegen en te spelen in een uitdagende, groene en rookvrije omgeving. Een Gezond Schoolplein wordt daarnaast gebruikt als buitenlokaal en is na schooltijd geopend als speelplek. In 2014 en 2015 werden er in totaal 24 Gezonde schoolpleinen gerealiseerd. In 2016 zijn hier 46 Gezonde Schoolpleinen bij gekomen. Hiermee is het doel van 70 scholen met een Gezond Schoolplein gehaald.

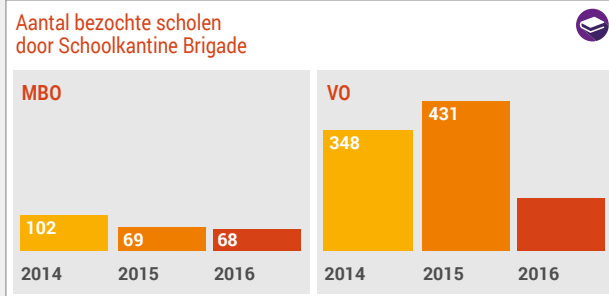

Door de realisatie van een Schoolplein14 op basisscholen uit zowel het regulier als speciaal onderwijs stimuleert de Cruyff Foundation kinderen om samen te sporten en te spelen tijdens en na schooltijd. Met Schoolplein14 worden schoolpleinen weer aantrekkelijk gemaakt door in samenwerking met de school en haar leerlingen lijnen en kleurvlakken (coatings) op de grond en muur aan te brengen. Op deze manier worden op natuurlijke wijze spelactiviteiten van kinderen gestimuleerd. Eind 2016 zijn er 301 scholen met een Schoolplein14 in Nederland. Het doel van 2016 is hiermee gehaald.

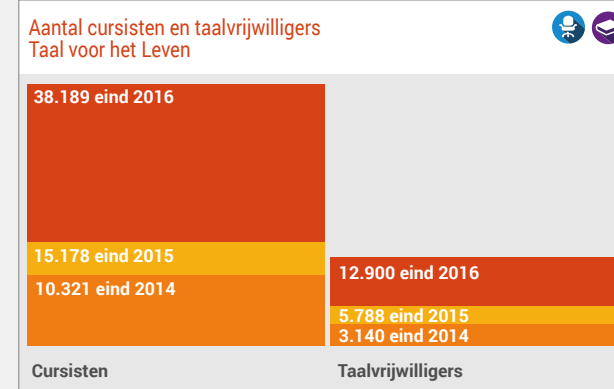
De thema's waar scholen themacertificaten voor kunnen behalen, zijn: voeding, bewegen en sport, roken en alcohol, welbevinden en sociale veiligheid, relaties en seksualiteit, fysieke veiligheid en milieu en natuur. Het aantal Gezonde Scholen en themacertificaten in de infographic is de stand van eind 2016. Bewegen en sport is het thema waarvoor per schoolsector de meeste certificaten zijn behaald.

Op natuurlijke wijze spelactiviteiten van kinderen stimuleren.

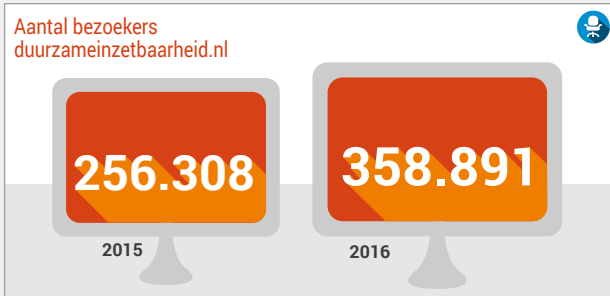
Een gezonde uitstraling en een gezonder aanbod staan centraal in een gezonde schoolkantine. Met de Richtlijnen Gezondere Kantines kun je een zilveren Schoolkantine Schaal en een gouden Schoolkantine Schaal behalen. In een zilveren kantine bestaat het aanbod voor minimaal 60% uit betere keuzes. In een gouden schoolkantine worden er minimaal 80% betere keuzes aangeboden. De gezonde producten staan vooraan op de balie en bovenin de automaten. Bovendien wordt er fruit en groente aangeboden en moet er water verkrijgbaar zijn in de kantine (bij voorkeur een hygiënisch watertappunt). Scholen, kantinebeheerders, GGD'en en marktpartijen kunnen een beroep doen op de Schoolkantine Brigade voor ondersteuning. Zij komen langs met persoonlijk advies over het aanbod in de kantine en/of de automaten. Aan scholen die voldoen aan de Richtlijnen Gezondere Kantines wordt een Schoolkantine Schaal uitgereikt. De Gezonde Schoolkantine is erkend als goed onderhouden door de Erkenningscommissie van het RIVM Centrum Gezond Leven. In 2016 zijn er 240 scholen bezocht door de Schoolkantine Brigade. Dit aantal is lager dan in de voorgaande jaren. Reden is dat de meeste scholen inmiddels zijn bezocht. De inzet van de Schoolkantine Brigade ligt nu vooral bij de implementatie van de nieuwe Richtlijnen Gezondere Kantines. Inmiddels hebben 628 scholen de Schoolkantine Schaal behaald. Dit betekent dat bijna een derde van de scholen in Nederland een Gezonde Schoolkantine heeft.

“
Gezonder
aanbod centraal.

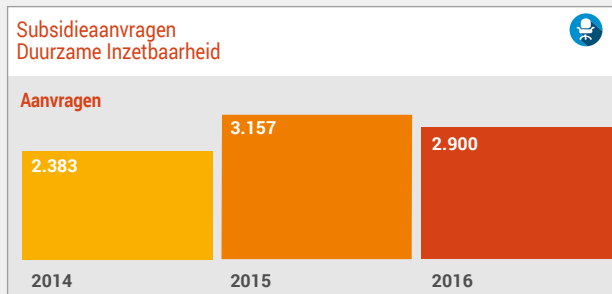
In Nederland hebben 2,5 miljoen laaggeletterden van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Dat staat gelijk aan 18% ofwel ongeveer 1 op de 6 Nederlanders. Daarvan heeft in ieder geval 1,9 miljoen moeite met lezen en schrijven en dus met taal (Algemene Rekenkamer, 2016). Het ondersteuningsprogramma Taal voor het Leven helpt gemeenten en organisaties die aan de slag willen met de aanpak van laaggeletterdheid. Dat gebeurt onder andere door het trainen van vrijwilligers in het begeleiden van mensen bij het beter leren lezen en schrijven. Taalvrijwilligers kunnen één-op-één met cursisten aan de slag, een groepje in de bibliotheek begeleiden of een docent ondersteunen in een klas. Hier werd een forse groei gezien. Eind 2015 had het programma Taal voor het Leven ruim 15.000 cursisten en meer dan 5700 vrijwilligers. In 2016 zijn deze aantallen meer dan verdubbeld (ruim 38.000 cursisten en bijna 13.000 taalvrijwilligers). Dit komt doordat Taal voor het Leven inmiddels in heel Nederland actief is en zich niet meer beperkt tot de 6 arbeidsmarktregio's van de pilotfase. Door de ontwikkelde middelen en goede voorbeelden uit de pilotfase krijgt men nu veel organisaties mee.

“
Aan de slag
met laag-
geletterdheid.

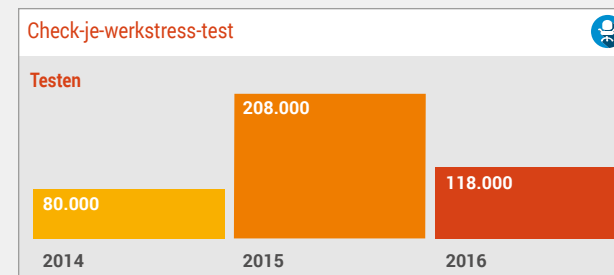

De website duurzameinzetbaarheid.nl is een initiatief van het ministerie van SZW en is bedoeld om werkgevers en werknemers met voorbeelden en hulpmiddelen te ondersteunen op weg naar duurzame inzetbaarheid. Het bezoekersaantal is in 2016 met 40% gestegen (ruim 100.000 bezoekers meer dan in 2015).

Voor de periode van 2014 t/m 2020 is budget beschikbaar gesteld vanuit het ESF (Europees Sociaal Fonds) voor bedrijven, regio's en sectoren die aan de slag willen met duurzame inzetbaarheid. Bedrijven en (overheids)instellingen konden in 2014, 2015 en 2016 subsidie aanvragen van maximaal 10.000 euro om mensen langer gezond, gemotiveerd en productief aan het werk te houden en om in te zetten op leeftijdsbewust personeelsbeleid. In 2016 zijn er 2.900 aanvragen ingediend.

“
Op weg naar duurzame inzetbaarheid.

1 op de 7 werknemers in Nederland heeft last van werkstress. Meer dan één miljoen mensen lopen jaarlijks het risico op burn-out en andere werkgerelateerde psychische ziekten. Signalen zoals slapeloosheid, aanhoudende hoofdpijn of oververmoeidheid worden vaak niet op tijd herkend. De check-je-werkstress-test helpt werknemers deze signalen te herkennen en hun werkstress te checken. In 2016 hebben 118.000 mensen (een deel van) de check-je-werkstress-test ingevuld. Dit zijn er 90.000 minder dan in 2015.

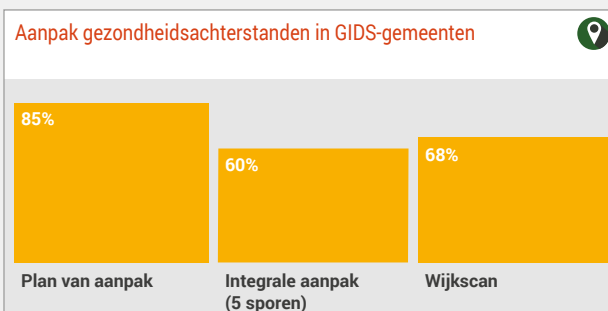

Werkstress is de belangrijkste oorzaak van werkgerelateerd verzuim. In 2014 startte het ministerie van SZW een vierjarige campagne op dit gebied. Zwaartepunt ligt in de Week van de Werkstress, georganiseerd in november 2014, 2015 en 2016. De campagne heeft tot doel werkstress bespreekbaar te maken en werkgevers en werknemers te stimuleren tijdig maatregelen te nemen. In 2014 organiseerden 50 bedrijven en organisaties activiteiten om de werkstress te verminderen en het werkplezier te vergroten. Dit aantal is in 2015 verdubbeld en in 2016 verder gestegen tot 167 bedrijven.

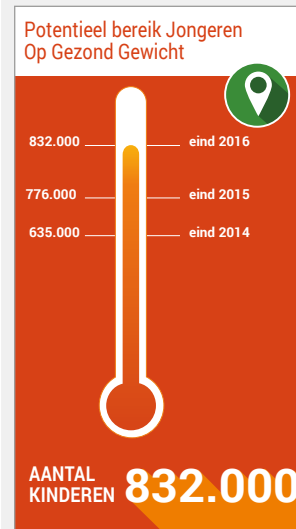

'Gezond in...' is het stimuleringsprogramma om lokale aanpakken van gezondheidsachterstanden te versterken. Het programma stimuleert GIDS-gemeenten deze achterstanden terug te dringen. Er zijn 164 GIDS-

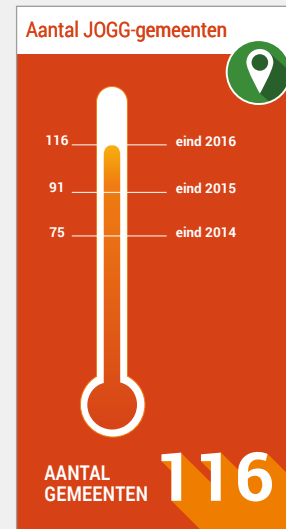
gemeenten, waar veel mensen wonen met een lage sociaal economische status. Gezond in... ondersteunt deze gemeenten met advies op maat, instrumenten, trainingen en landelijke en regionale studiedagen.

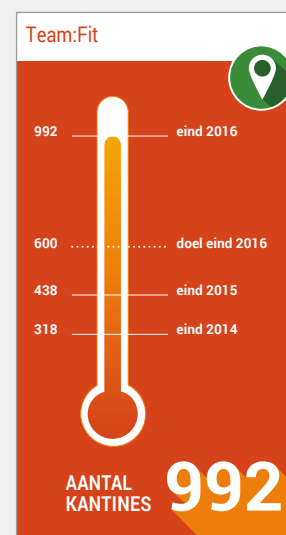
Uit een navraag van VWS in 2016 bij alle gemeenten die meedoen aan het Gezond In...-programma blijkt dat veel stappen zijn gezet in de integrale aanpak van gezondheidsachterstanden. Een meerderheid van de ondervraagde GIDS-gemeenten (85%) heeft een plan van aanpak voor de integrale aanpak van de gezondheidsachterstanden. Bijna 70% van de gemeenten voerde een wijkscan uit om inzicht te krijgen in de lokale gezondheidssituatie. Op basis van feitelijke gegevens en inkleuring door burgers en professionals, wordt vervolgens een plan gemaakt. Bij aanvang van het programma richtte een groot deel van de gemeenten zich vooral op leefstijl, nu zegt 60% te kiezen voor een integrale aanpak op vijf sporen: participatie, fysieke omgeving, sociale omgeving, gedrag & vaardigheden en preventie & zorg.

Het potentiële bereik van Jongeren Op Gezond Gewicht wordt eind 2016 ingeschat op 832.000 kinderen en jong volwassenen (t/m 19 jaar). Daarvan worden er 799.000 met de lokale JOGG-aanpak bereikt (21% van het totaal aantal kinderen) en 33.000 met het Team:Fit programma. Ten opzichte van 2015 is het potentiële bereik gegroeid met 56.000 jongeren. Het einddoel van één miljoen kinderen in 2020 komt hiermee in zicht.

De JOGG-aanpak van Jongeren Op Gezond Gewicht is een intersectorale wijkgerichte aanpak met als doel meer jongeren op gezond gewicht te krijgen. De JOGG-aanpak richt zich niet alleen op het kind, maar ook op de omgeving waarin het kind opgroeit. Om mee te doen met de JOGG-aanpak sluit een gemeente een samenwerkingsovereenkomst af met Jongeren Op Gezond Gewicht. Jongeren Op Gezond Gewicht biedt intensieve ondersteuning en de gemeente stelt een JOGG-regisseur aan die verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en uitvoering van de JOGG-aanpak. Het aantal JOGG-gemeenten is gegroeid van 91 eind 2015, naar 116 in december 2016. Op basis van een totaal van 390 gemeenten werkt inmiddels één op de drie gemeenten in Nederland met de JOGG-aanpak.

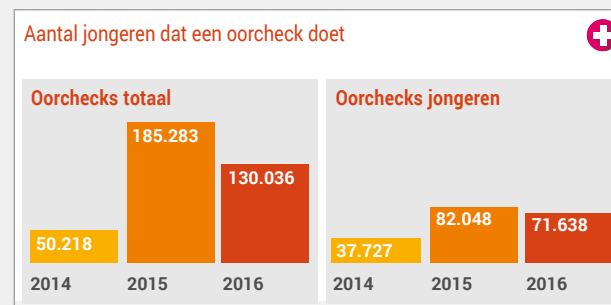
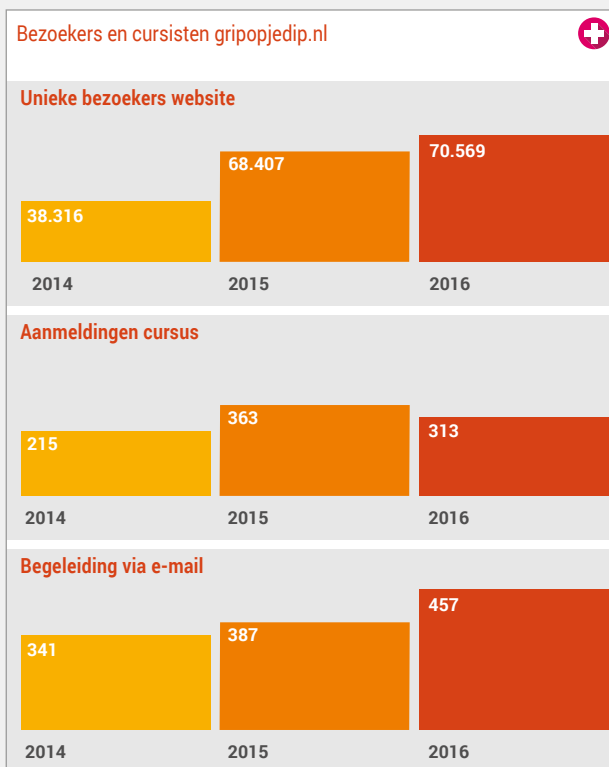

Het doel van Team:Fit (voorheen de Gezonde Sportkantine) is om bij sportkantines de gezonde keuze de makkelijke keuze te laten zijn en sportclubs te stimuleren gezonder eten en drinken aan te bieden. Team:Fit werkt hiervoor samen met Lekker Bezig, een initiatief van de KNVB en Sligro. Sportverenigingen die zich aanmelden voor Team:Fit krijgen bezoek van één van de Team:Fit-adviseurs, die de verenigingen begeleiden en voorzien van materialen. Lekker Bezig richt zich op het bevorderen van een gezonder aanbod in voetbalkantines. Eind 2016 waren er in 184 Nederlandse gemeenten 539 sportkantines die aan de slag zijn gegaan met Team:Fit. Daarnaast waren er 453 voetbalverenigingen, die zich voor het programma 'Lekker Bezig' hebben aangemeld. Door de samenwerking zijn er eind 2016 in totaal 992 sportverenigingen die werken aan een gezonde sportkantine. Het doel van 600 sportkantines eind 2016 is daarmee ruimschoots gehaald.

'Grip op je dip online' is een preventieve online groeps-cursus door middel van een chatbox voor jongeren met depressieve klachten. Deze cursus is onderdeel van de website www.gripopjedip.nl. Naast de website en de online groepscursus is er ook een e-mailservice voor kortdurende ondersteuning per e-mail. De online groepscursus is erkend als goed onderbouwd door de Erkeningscommissie van het RIVM Centrum Gezond Leven. De e-mailservice is geprotocolleerde hulp, gebaseerd op cognitief therapeutische principes en probleem solving-technieken. Jongeren kunnen er anoniem gebruik van maken. Een deel van de jongeren dat

niet toegelaten kan worden voor de cursus wordt toegeleid naar andere hulp. Voor de indicator op het gebied van depressiepreventie kijken we naar de aantallen websitebezoekers en cursusaanmeldingen voor Grip op je dip. In 2016 zijn er ruim 70.000 unieke bezoekers op gripopjedip.nl geweest en zijn ruim 450 jongeren begeleid via e-mail. Deze aantallen liggen hoger dan in 2015. Het aantal aanmeldingen voor de cursus ligt iets lager dan in 2015, mede door ondercapaciteit van cursusleiders.

Veel jonge mensen hebben al een verslechterd gehoor. De Nationale Hoorstichting heeft online hoortesten voor kinderen, jongeren en volwassenen en werknemers ontwikkeld. De oorcheck is een online hoortest voor jongeren tussen de 12 en 25 jaar. In 2016 hebben ruim 71.000 jongeren een oorcheck uitgevoerd van de Nationale Hoorstichting. Dit aantal ligt iets lager dan in 2015, maar is nog steeds substantieel hoger dan in 2014.

In 2016 hebben ruim 126.000 mensen de website oorcheck.nl bezocht.

Oorcheck door ruim 71.000 jongeren.

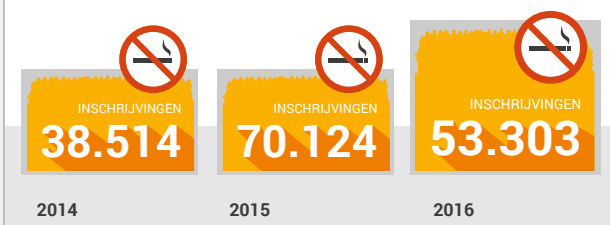

Het Akkoord Verbetering Productsamenstelling

kant-en-klaarmaaltijden (Italiaans en Oosters)		
vers vleesbereidingen en -producten		
vleesconserven		
hartige, droge snacks		
groenteconserven		
brood		
vleeswaren	kant-en-klaarmaaltijden (Italiaans en Oosters)	
kaas		
soepen	cakes op margarinebasis	zuiveltoetjes & -dranken
sauzen	vleeswaren	frisdranken
Zout	Verzadigd vet	Suiker

Het Akkoord Verbetering Productsamenstelling heeft tot doel het verminderen van de gehalten zout, verzadigd vet en calorieën (suiker en vet) in producten. Dit leidt tot een gezonder productaanbod. De partijen hebben ambities opgesteld om het productaanbod qua gehalten aan zout, verzadigd vet en calorieën (suiker en vet) te verbeteren. Om dit te bereiken, maakt het bedrijfsleven voor verschillende productcategorieën ketenafspraken. Bij het Akkoord Verbetering Productsamenstelling waren er eind 2015 in totaal voor zes productgroepen afspraken gemaakt over zout, voor één productgroep over verzadigd vet en voor twee productgroepen over suiker. In 2016 zijn hier vier productgroepen bij gekomen voor zout en twee voor verzadigd vet.

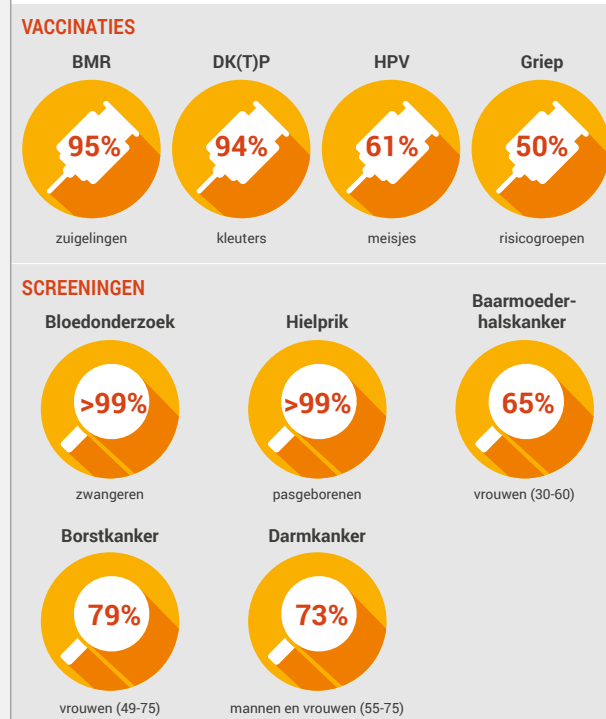
Aantal deelnemers aan Stoptober

Stoptober is een actie in de maand oktober waarin mensen gestimuleerd worden om 28 dagen lang niet te roken. In 2016 lag het aantal inschrijvingen lager dan in 2015. Reden kan zijn dat in 2016 voor het eerst de voorwaarde werd gesteld dat men zich moest inschrijven op de website om van de gratis Stoptober-app gebruik te mogen maken. In 2014 en 2015 was de app gratis te downloaden zonder verplichte inschrijving op de website.

Minder zout, verzadigd vet en suiker.

Vaccinatiegraad en deelname screening

Vaccinatie en screening zijn vormen van ziektepreventie. Het aanbod is gebundeld in verschillende programma's, zoals het Rijksvaccinatieprogramma, het Nationaal Programma Grieppreventie en het Nationaal Programma Bevolkingsonderzoek. Deze cijfers zijn uit verschillende monitoringsrapporten afkomstig en gaan over verschillende jaartallen. Meer informatie over de bronnen is op te vragen bij info@allesi Gezondheid.nl.

Gezondheid op de kaart

Weten wie er een pledge hebben ondertekend? In één oogopslag zien waar in Nederland activiteiten van partners plaatsvinden? Partners van Alles is gezondheid... vinden in de eigen omgeving? Check 'Gezondheid op de kaart' op de website van Alles is gezondheid...

Dit is een uitgave van het Programmabureau Alles is gezondheid...

Vormgeving Enof creatieve communicatie, Utrecht
Drukwerk drukkerij Xerox, Breukelen

maart 2017

Alles is gezondheid...

Stationsplein 139, 3818 LE Amersfoort

T 085 485 32 16

E info@allesisgezondheid.nl

W www.allesisgezondheid.nl

TWITTER @AiGezondheid